

Не зачыстка, а зацішка...

Часопіс “Асамблея” вяртаецца да чытачоў. За два гады з моманту выхаду ў друк апошняга нумару тэктанічных зрухаў у сферы ўзаемаадносінаў незалежнага грамадзтва і дзяржавы не адбылося. Большасць НДА дэмакратычнай скіраванасці працягваюць існаваць у рэжыме “альтэрнатыўнага грамадзтва”.

Хоць доўгачаканай “адлігі” ў стасунках супрацоўнікаў Мін’юсту і прадстаўнікоў грамадзянскай супольнасці няма, аднак “палярная нач” пакуль што над краінай не апусцілася. Улады дамагліся нэутралізацыі шэррагу сацыяльных ініцыятываў у выніку кропкавых удараў па незалежным грамадзтве ў дарэфэрэндумны пэрыяд. Апошнія з магіканай трэцяга сэктару ня хоцуць здаваць сваіх пляцдармаў, абскарджаючы рашэнні ў падкантрольных судовых інстанцыях. Аптымістычны максымум - легалізаваны статус імагчымасць рэалізацыі арганізацыйнай місіі яшчэ на пару гадоў. Пэсымістычныя прагнозы - спаўзанье да стану “дысыдэнцкіх гурткоў”.

Тактыка “пазыцыйнай вайны”, пад знакам якой прайшоў 2007 год, не задавальняе часовых пераможцаў, паколькі марудныя дзеяньні дазваляюць апанэнтам улады ачомацца, знайсьці ў сабе сілы для рэваншу. Але нематываваная жорсткасць можа зноў-такі справакаваць новую хвалю абуджэння грамадзтва. Два бакі на бяспечнай адлегласці насыцярожана сочаць за любымі зъманенінямі ў лягеры супернікаў ды адцягваюць момант дыялёгу. У гэтым сэнсе пэрыяд зацішка можа азначаць дзве рэчы. Першая рэч: пры неспрыяльнай каньюнктуры кіраўніцтва краіны ідзе на шраг саступак для захаванья ўлады. Для беларускіх НДА такая стратэгія азначае ўмацаванье ўласных пазыцыяў у доўгатэрміновай пэрспектыве. Другая

- балансаванье на краі прадоньня можа прывесці да імклівага падзеньня ў аўтарытарызм з усімі наступствамі для альтэрнатыўнага грамадзтва. У гэтым выпадку пад маскай квазідэмакратыі наўрад ці ўдасца захаваць ablічча таталітарнага монстра. Ніводзін з разгледжаных варыянтаў развіцця падзеяў ня можа задавальняць уладны бок, які на гэты момант зьяўляецца ці не галоўным актарам сацыяльна-палітычных трансфармацый у постсавецкай Беларусі.

русі і нясе адказнасць за гэтыя зъманеніні. Жаданьне захаваць статус-кво прывяло да стану няпэўнасці. Найбольш трапнай мэтафарай гэтага стану якраз і ёсьць зацішка...

Съведчаньнем зацішка ёсьць ледзь заўважныя рэвэрсаны ў бок Захаду ў выглядзе скасаванья Камісіі па рэгістрацыі (перарэгістрацыі) у 2006 годзе, адноса мірныя правядзеныні апазыцыйных шэсцяці, спыненыні крымінальных справаў па факце дзеяньні ад імя незарэгістраваных арганізацый etc. Гэтыя знакі даюцца ўладам зь цяжкасцю. “Ціхія сыгналы” Брусялю выкліканыя ня ўплывам рэфармістаў з кіроўнага клану на ўлады, а куды больш празічнымі проблемамі ў эканоміцы ды парлямэнцкімі выбарамі-2008.

Новы год рыхтуе беларусам мноства сюрпризаў. Стомленасць ад акопных рэаліяў “пазыцыйнай вайны” можа прывесці да патрэбнага дыялёгу. Але ці будзе гатовае да яго незалежнае грамадзтва?

opt_level=highest
Image excluded.

Дэмакратыя з прыстаўкай "квазі"

opt_level=highest
Image excluded.

Прэфікс "квазі" найлепшым чынамі перадае сутнасць сёнь-
няшній сітуацыі. Як бы і не аўтарытэрый, паколькі ўлад-
ныя колы апэруюць лексыкай дэмакратычнага дыскурсу. Аднак
і не дэмакратыя, бо існуе яна толькі для сваіх. А тыя, хто суп-
раць, самі ведаеце хто.

*Говорят,
царь -
ненастоящий!*

Нядоўна ў чарговы раз вырашыла зайсьці на сайт ці ня самай вядомай беларускай арганізацыі - БРСМ. На галоўнай старонцы - шчаслівыя твары моладзі, афіцыйная сымболіка... Ёсьць і наўіны, якія асьвятляюць дзеянасць арганізацыі. У прынцыпе, любое аб'яднанье імкненца да інфармаванья грамадзства пра свае добрыя справы - гэта ўжо стала неад'емнай рысай мэнеджмэнту. У очы кідаецца іншае: маштаб правядзеньня мерапрыемстваў. І hip-hop party ладзяць, і рок-канцэрты, і да прафіляктыкі СНІДу маюць дачыненне, і ў Доме афіцэраў узброеных сілаў сходы сакратароў пярвічак праводзяць. А пра дабрачынныя акцыі і казаць няма чаго. Тут ужо БРСМаўцы - перадавікі, спаборнічаць ніхто зь імі ня можа.

Усё было б добра. Ну, ладзяць там сабе канцэрты тыпу "Эх, рок-нем" і годзе. У кожнага свая мэта-
вая група і мэтады выхаду на яе. Аднак іншым арганізацыям, тым, што не падтрымліваюць БРСМ, - нельга. Узгадваю нядоўні выпадак, які здарыўся ў адным з наших гарадоў. У сваю навучальную ўстано-
вову школьніцы прывялі польскую дэлегацыю. Нічога кеп-
скага замежнікі не зрабілі, нікога не вербавалі, алька голі не распівалі. Напэўна, пасля была зладжаная адукацыйная сустрэча, ужо па-за межамі ўстановы. Гэта няважна. Важна тое, што праводзілі мерапрыемства не свае, а чужыя. У выніку, правіну дырэктора згадалі на сходзе ў гарыканка-
ме і паабязцалі звольніць з працы.

З гэтай нагоды ўзынікае пытаньне: ці далі калі-небудзь высьпятка, хаця б звычайному настаўніку, за супрацоўніцтва з БРСМ? Так і ба-
чышца дакладная: прыцягнуць да дысцыплінарнай адказнасці супрацоўніка школы такога за дазвол

арганізаваць членам Беларускага рэспубліканскага саюзу моладзі для дзяцей п-най клясы конкурсу малюнкаў "Валянцінка майму куміру". Такое ўявіць немажліва. Чаму? Да таму, што ва ўладаў свае структуры грамадзянскай супольнасці, а ў звычайных людзей іх увогуле быць не павінна. Для гэтага ёсьць ужо створаныя арганізацыі. Як казаў у свой час Аляксандар Рыгоравіч: "Я адказваю апана-нэнтам: "Мы па-рознаму бачым грамадзянскую супольнасць".

Як мусіць выглядаць правільная грамадзянская супольнасць, так-сама агучылася: структуры, якія падтрымліваюць дзяржаўную палітыку і актыўна ўдзельнічаюць у справах дзяржавы. Тоё, што гра-

мадзянская супольнасць - гэта систэма гарызантальных камунікацыяў грамадзянаў па-за і апроч дзяржавы, што пры патрэбе можа супрацьстаяць празмернаму ўмяшальніцтву дзяржавы ў жыцьцё грамадзянаў, кіраўніцтва краіны, напэўна, забылася. А можа, і не забылася, а проста, як падкрэсліваў першы намеснік кіраўніка адміністрацыі прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь Анатоль Рубінаў, адрозная ад заходняй інтэрпрэтацыяյ. Маркуецца, пад заходняй спадар Рубінаў разумеў менавіта мажлівае супрацьстаянне ўмяшальніцтву дзяржавы. Вось так, у вас свая каша, а ў нас - свая. Пры гэтым для тых, хто падтрымлівае дзяржаўны курс, знаходзяцца і

лыжка, і мёд, і нават дэмакратыя. А для апанэнтаў - цяжкасці з ре-гістрацыяй, немажлівасць трапіць у адукатыўныя ўстановы, запалохванье, крыміナルныя артыкулы і г. д. Сыпіс можна пра-цягваць бясконца.

Вось такая атрымліваецца не-сапраўдная дэмакратыя. Ці, як называюць некаторыя палітолігі, квазідэмакратыя. (Прэфікс "квазі" паводле значэння суадносіцца са словамі "ілжывы", "надуманы", "нібыта"). Быццам бы і апазыцыя ёсьць, і грамадзянская супольнасць будзеца, і нават выбары рэгулярна праводзяцца. Але так, незнарок.

Алеся Пабегава

{ ДАВЕДКА «АСАМБЛЕІ» }

КВАЗІДЭМАКРАТЫЧНЫЯ РЭЖЫМЫ. НАВУКОВАЯ ДАВЕДКА

Партугальская рэвалюцыя 1974 году запачатковала практэс, які Сэмюэл Гантынгтан пазней назваў трэцім хваляй дэмакратызацыі. Хваля захлынула недэмакратычныя краіны Латынскай Амэрыкі, Цэнтральную Эўропу, тэрыторию былога СССР і г. д. Пасля 1995 году асобныя дасьледчыкі (напрыклад, Лары Дайманд) абвесцілі пачатак так званай чацвертай хвалі дэмакратызацыі. Да пачатку гэтых хваляў, у 1973 годзе, няманогім болей за 30 краінаў былі дэмакратычныя. У 2006 годзе, паводле звестак "Freedom House", свабодных краінаў налічвалася 90.

Аднак нягледзячы на такія аптымістычныя тэндэнцыі многія дасьледчыкі адзначаюць спыненіне некаторых дзяржаваў на шляху да дэмакратызацыі. Такія рэжымы Томас Каразэрз (Thomas Carothers) называюць "шэрымі зонамі", а Лары Дайманд ахарактарызаў як гібрыдныя. Яны ўлучаюць і рысы аўтарытарызму, і дэмакратыі. Разам з тым, краіны, вынікам трансфармациі якіх сталася не кансалідаваная дэмакратыя, а спыненіне да яе на паўдарозе, аднесці да аўтарытарных ці да таталітарных некарэктна. Прынамсі, з той прычыны, што ў многіх сучасных палітычных систэмах адбываецца імітация дэмакратыі, што прыводзіць да легітымациі дэмакратычнага дыскурсу, а ў пэрспэктыве і да дэмакратыі.

Квазідэмакратычным рэжымам, адзначае Томас Каразэрз, уласцівія некаторыя атрыбуты дэмакратыі: "палітычнае жыцьцё, улучаючы абмежаване месца для апазыцыі і грамадзянская супольнасць, рэгулярныя выбары і дэмакратычныя канстытуцыі". Аднак нягледзячы на гэта квазідэмакратычныя рэжымы маюць сур'ёзныя недахопы, з-за якіх іх нельга аднесці да full democracy.

Юрген Габэрмас у працы "Тры нарматыўныя мадэлі дэмакратыі" прапаноўвае ідэю дэлібраторычнай дэмакратыі, якая ўзынікае як сынтэз ліберальнай і рэспубліканскай мадэляў дэмакратыі. Паводле словаў Юргена Га-

бэрмаса, дэлібраторычнай дэмакратыі "ўлічвае больш высокую ступень інтэрсуб'ектыўнасці практэсаў узаемаразуменія, якія ажыццяўляюцца, з аднаго боку, у інстытуцыйлізаванай форме нарадаў парламэнцкага корпусу, роўна як з другога - у сетцы камунікацый палітычнай грамадзкасці"

У адрозненінне ад дэлібраторычнай мадэлі дэмакратыі палітычны практэс пры квазідэмакратыі мае дэкларатыўныя характеристары. Размова пра кампраміс інтарэсаў, этычную самазгоду ці пракэдуру нарады і прыняцця рашэнняў у гэтым выпадку не вядзеца з прычыны боязі актыўнасці грамадзянаў і няўмененія ўладаў скіроўваць гэтую актыўнасць на рашэнне реальных праблемаў.

Апроч таго, калі пры ліберальнай мадэлі, паводле Юргена Габэрмаса, канкурэнтная стратэгічна дзейсных актараў за захаваніне і заваёву ўлады вызначае практэс фармавання грамадзкай думкі і палітычнай волі грамадзкасці, то пры квазідэмакратыі канкурэнтніца ўвогуле адсутнічае. Як вынік - адсутнасць інтарэсу да палітычнага практэсу з боку грамадзкасці, хоць ён і імітаваецца.

Тое ж самае можна сказаць і пра камунікатыўную сетку палітычнай грамадзкасці, якая таксама ствараецца і кантрлюеца ўладай. У выніку, калі пры дэлібраторычнай дэмакратыі грамадзяне скіроўваюць адміністрацыйную ўладу ў вызначанае рэчышча, то пры квазідэмакратыі адміністрацыйная ўлада мабілізуе грамадзянаў для вырашэння патрэбных ёй задачаў.

Такім чынам, параўнаныне фэномэну квазідэмакратыі з нарматыўнымі мадэлямі дэмакратыі паказала:

1. Складнікі квазідэмакратыі носяць дэкларатыўныя характеристары.
2. Палітычны практэс, грамадзянская супольнасць ствараюцца і кантрлююцца ўладамі.
3. Межы дзяржавы і грамадзтва нівелююцца.
4. Адміністрацыйная ўлада мабілізуе грамадзянаў для вырашэння патрэбных ёй задачаў.
5. Стасункі паміж ўладамі і грамадзтвам зьяўляюцца аднастайвымі і маніпулятыўнымі.

Чым жыве трэці сэктар?

Бліц-апытанье грамадзкіх лідэраў

Падчас усебеларускага сходу ў 2006 годзе прэзыдэнт заявіў: "Вельмі важна, каб у дзяржаве ўсё большую ролю граві такія структуры грамадзянскай супольнасці, як мясцовыя саветы, прафсаюзы, моладзевыя і вэтэрранскія арганізацыі". Што да альтэрнатыўных арганізацыяў - па-ранейшаму ацэнка іх дзейнасці ажыццяўляеца ці не ў вайсковай тэрміналёгіі: "здраднікі", "шпіёны", "грантас-мокі"... Наступны 2007 год ахарактарызаваўся, з аднаго боку, працягам наступу на незалежнае грамадства, а зь іншага - спробамі шэрагу незарэгістраваных арганізацыяў легалізавацца. Такім чынам, на фоне дэкларатыўных заявў уладаў адносна фармаванья і развіцця грамадзянскай супольнасці назіраецца замацаваныне кантролю за ейнымі інстытуцыямі. А што самі грамадзкія актыўісты думаюць пра гэта? Наколькі ім як грамадзкім актыўістам (ці іх арганізацыям) удалося рэалізаваць пляны ў 2007? Як яны вызначаюць ролю сваёй грамадзкой дзейнасці (арганізацыі) у вырашэнні сацыяльных важных праблемаў і задачаў свайго рэгіёну? Як яны ацэньваюць дзеяльніцтва органаў у дачыненні да сябе (грамадзкой арганізацыі)?

Алімпіяды, грамадзкая арганізацыя "Новая група".

Цяпер нашая арганізацыя рэалізуе вялікі праект. Адна з тэматык гэтага праекту - сацыяльныя ўлучэнні. У межах гэтага праекту мы займаліся шматлікімі невялікімі лякальнымі: працавалі летась са сяляпымі дзецьмі, дзіцячымі дамамі, падлёткамі зь цяжкіх сем'яў і зь дзецьмі, чые бацькі зьведалі палітычныя рэпресіі. Але ўся гэтая праца мела лякальны і кропкавы характар. Мы ня можам ладзіць вялікія рэспубліканскія мерапрыемствы, бо незарэгістраваныя, дый сёняння мы ня зможам канку-

раваць з БРСМ. Аднак калі парашуноўваць нас са шматлікімі моладзевымі арганізацыямі сацыяльнага кірунку, якія цяпер праста імкнутьца выжыць і нічога больш ня робяць, можна сказаць, што летась мы былі вельмі актыўныя. У сітуацыі, што склалася зь няўрадавымі арганізацыямі, наш дэвіз гучыць так: "Думай глябальна і на будучыню, а рабі лякальна".

Практычна ўсё, задуманае на 2007 год, мы рэалізавалі, бо плянавалі рацыянальна і цывізора, улічваючы сваё становішча. Хоць ёсьць і шмат праблемаў. Мы не заўсёды можам прыйсці ў школы ці ВНУ да маладых людзей з-за манапалізацыі БРСМ. Але ўсё роўна шукаем шляхі і, як правіла, знаходзім - часта ня можам сказаць, што мы грамадзкая арганізацыя, а называемся студэнтамі і г. д.

Ніякага ўзаемадзеяньня з уладамі ў нас няма. Летась улады збэсцілі адно з нашых мерапрыемстваў - археалагічныя лягер, забаранішы навуковаму кірауніку з Нацыянальнай акадэміі навук працаваць з намі. Апроч таго, быў афішыны загад усе археалагічныя раскопкі праводзіць толькі з БРСМ.

**Іван Шыла,
кіраўнік салігорскай філіі "Маладога Фронту".**

Салігорскі "Малады Фront" нельга ў поўной ступені назваць арганізацыяй, хаця мы часта пазыцыянуем сябе менавіта так. Але ж хутчэй мы палітызаваная тусоўка, што займаецца правядзеньнем грамадзка-палітычных мерапрыемстваў. Выдаєм газету, маём пэўныя традыцыі. Мы не вызначаем стратэгіі на год, толькі пляны на бліжэйшую перспектыву, то бок ня

больш чым на некалькі месяцаў. Праз адсутнасць систэматызаванасці, структурызацыі, сталых кірынцаў фінансаванья і, натуральна, вялікай колькасці валянтараў, цягам году мы зьдзейснілі толькі 10% ад таго, што меркавалі. Тым ня менш, нават такая колькасць рэалізаваных плянаў дазваляе нам сцьвярджаць, што ў параўнанні зь іншымі няўрадавымі арганізацыямі мы застаемся найбольш вядомай, дзейснай і ўплывовай сілаю ў нашым рэгіёне. Прикладам, мы правялі перадсудовую кампанію "Абаронім моладзь - абаронім будучынню", сабралі подпісы за беларусізацыю гарадзкога транспарту.

Мы незарэгістраваная арганізацыя і фактычна ня маём магчымасцяў граць пэўную ролю ў вырашэнні сацыяльных праблемаў у нашым рэгіёне. Для большасці структураў мясцовых кіроўных органаў мы сталіся персанамі нон грата. Аднак, пераадольваючы забароны, мы правялі сэрыю гісторычных віктарынаў, аўдытаўрыя якіх - больш за 600 чалавек, зладзілі некалькі дабрачынных акцыяў. Ледзьве ня кожнае нашае мерапрыемства адбываецца пад пільным наглядам міліцыі. У большасці выпадкаў акцыі сканчаюцца затрыманьнямі. За год сяброў салігорскага "Маладога Фронту" затрымлівалі больш за 60 разоў, у дачыненні да наших актыўістаў склалі больш за 30 адміністратыўных пратаколаў, што ня можа не адбівацца на колькасці ўдзельнікаў акцый, прыхільнікаў арганізацыі. Не аднойчы пра нашу дзейнасць пісалі ў мясцовай прэсе. Аўтары публікацыяў крэтычна ацэньваюць нас і нашыя дзеяльніні. Гэта ўпłyвае і на грамадзкую думку.

Яўген Іванюк, старшыня моладзевой арганізацыі "Задзіночаные беларускіх студэнтаў".

Зъдзейсьніць задуманыя пляны мы змаглі толькі часткова. Па-першае, адбылася зьмена кіраўніцтва, што стварыла замінкі ў дзейнасці. Па-другое, было шмат перашкодаў з боку ўладаў. Сёлета нашыя мерапрыемствы тычыліся адмены ільготаў: распаўсюджвалі інфармацыю, ладзілі вулічныя акцыі. Але ад студэнтаў мы не адчулі зваротнай сувязі, асаблівай актыўнасці яны ня выявілі. Падчас мясцовых выбараў праводзілі кампанію "Не заганяйся!", якая была скіраваная на пратэст супраць прымусу студэнтаў галасаваць датэрмінова. Культурніцкія акцыі прайшлі пад меншым наглядам уладаў. А вось правядзенне летніка нам сарвалі - прыехалі міліцыянты і прымусілі згарнуць лягер. Вялікія перашкоды і адтаго, што ня маём свайго памяшканья.

Уладныя органы імнуща ва ўсім замінаць нам. За гэты год нашыя актыўісты атрымалі 11 папярэджаючых з пракуратуры аб адказнасці за дзеяньне ад імя незарэгістраванай арганізацыі. Супрацоўнікі спэцслужбаў забіралі актыўістаў зь лекцыяў, выклікалі на размовы ў дэканат. У мяне складваецца ўражанье, што ўлады баяцца любой актыўнасці грамадзянаў, любых аб'яднаньняў, асабліві гэта тычыцца тых ініцыятываў і аганізацый, дзейнасць якіх грунтуецца на нацыянальнай культуре і гістарычным досьведзе, беларушчыне.

Аляксандар Каралёў, юрист незалежнага прафсаюзу працаўнікоў радыёэлектроннай прамысловасці (Магілёў).

2007 год быў для нашай арганізацыі ў пэўнай ступені пасьпеховы. Найперш таму, што мы здолелі стварыць моладзевы філій арганізацыі ў трох універсytетах. Моладзь ня толькі папоўніла нашыя шэрагі, але й актыўна працавала, рэалізоўвала свае праекты. Спадзяюся, гэтая тэнденцыя захаваецца, бо вядома, што калі ў арганізацыю прыходзяць маладыя людзі, то ўсе ёсьць перспектывы. Хацелася б зрабіць больш, але пазыцыя ўладаў гэтаму не спрыяе. Мы некалькі разоў спрабавалі зарэгістра-

opt_level=highest
Image excluded.

ваць гарадзкую арганізацыю, але кожны раз атрымлівалі адмовы. Прычына банальная і знаёмая многім грамадзкім арганізацыямі краіны - неабходны юрыдычны адрес. Мы знайшлі памяшканье, прынесылі дамову арэнду. Аднак нам паведамілі, што трэба прынесці даведку, што менавіта ў гэтым памяшканні зарэгістраваны юрыдычны адрес арганізацыі. Пры гэтым арэндададаўцу выклікалі ў выканкам і загадалі такую даведку не даваць. Атрымліваецца замкнёнае кола.

Рэгістрацыя гарадзкай арганізацыі дазволіла б нам легальна працаваць з людзьмі, пашырыць сетку кантактаў. Дарэчы, адмова зарэгістраваць нас была адной з прычынаў таго, што Міжнародная арганізацыя працы ініцыявала ўвядзенне эканамічных санкцый у дачыненіі да Беларусі.

Што тычыцца нашай ролі ў вырашэнні сацыяльных проблемаў, то незалежны прафсаюз выконвае важную функцыю. У Беларусі гэта адна з нешматлікіх сілаў, якая рэальна працуе ў галіне абароны правоў працоўных. У 2007 годзе мы правялі каля 20 судоў па справах працоўных. Большасць з іх мы выйгралі, прадпрыемствы выплацілі каля 20 млн. рублёў у якасці кампэнсацыі працоўным. Калі б прафсаюзы ва ўсёй краіне былі незалежныя, магчыма, цяпер бы мы мелі зусім іншую ўладу ў краіне. У Беларусі актыўнасць людзей стрымліваецца контрактнай систэмай, пасыля ўвядзення якой у нашыя шэрагі ўступае куды менш людзей, чым раней. Людзі баяцца, што іх звольняць. Вось і атрымліваецца, што незалежны прафсаюз па ўсёй Беларусі

цяпер мае толькі каля 12 тысячаў актыўістаў.

Улады нас не рэгіструюць, з намі не працуюць. Аднак сам-нам сам многія чыноўнікі кажуць: "Мы разумеем вас, выробіце добрую справу. Але ж, прабачце, ёсьць загад". То бок яны самі разумеюць, што роля прафсаюзу - абараняць інтарэсы працоўных, і ў незалежных прафсаюзах Беларусі - не "адмарозкі", а адэватныя людзі. Спадзяюся, што са зьменай вышэйшага кіраўніцтва краіны зьменіца і стаўленыне намэнклятурнай часткі да працоўных, якія гатовыя адстойваць свае праваў.

Галіна Верамейчык, Міжнародная грамадзкая арганізацыя "Адукацыя бязь межаў".

Рэалізаваць пляны ў 2007 годзе атрымалася ў цэлым адсоткаў на 60 ад чаканага.

Калі казаць пра ролю нашай арганізацыі ў лякальным пляне - а дзейнасць ГА "Адукацыя бязь межаў" распаўсюджваецца на Менскую вобласць, - дык яна дастатковая важкая. Калі падыходзіць систэмна - шэраг проблемаў пад наш уплыў не падпадае. Я б назвала сваю арганізацыю сярэднеўпльцовай.

Як Міжнароднае грамадзкое аб'яднанье мы зарэгістраваны ў Фаніпалі Дзяржынскага раёну. Увогуле стаўленыне ўладаў канкрэтна да нас можна назваць адносна нармальным. Не дапамагаюць, але і не замінаюць. Аднак нашая дзейнасць болей прадуктыўная ў Чэрвенскім раёне. Мы зрабілі там шмат чаго добра, і ёсьць дамоўленасці на 2008 год. Так што я лічу, нашыя стасункі з уладамі значна палепшыліся.

Гутарылі В.Хвоя і Л.Кокаш

БРСМ як прыклад квазіграмадзкой арганізацыі,

Ангельскамоўны тэрмін GoNGO трывала ўвайшоў у лексыку актыўістаў беларускіх НДА. У перакладзе на беларускую мову панятак GoNGO хоць і гучыць досыць абсурдна (урадавая недзяржаўная арганізацыя), аднак з большага адлюстроўвае сітуацыю. У адрозненіне ад НДА, арганізацыя тыпу GoNGO - гэта "кіраваная дзяржавай недзяржаўная арганізацыя, створаная з мэтай выглядаць грамадzkім аўяднаннем". Да ліку GoNGO ў Беларусі можна аднесці масавую моладзвую арганізацыю БРСМ, РГА "Белая Русь", афіцыйныя прафсаюзы, шматлікія вэтэранская і жаночыя арганізацыі etc. Сыпіс можа быць вельмі доўгім. Усе гэтыя структуры лучыць высокая ступень залежнасці ад уладных інстытуцый, несамастойнасць у прынцыпі рашэнняў, а таксама падтрымка афіцыйнага курсу кіраўніцтва краіны. Падобныя гібрыдныя ўтварэнні павінны стварыць у грамадзстве ілюзію ўдзелу грамадзянаў у працэсе прынцыпія рашэнняў, а таксама кансалідаваць прыхільнікаў рэжыму.

Зыходзячы з традыцыйнага вызначэння НДА, распаўсюджанага на Захадзе, "NGO - гэта арганізацыя, якія дзейнічаюць на карысць грамадзства, і не кантралююцца з боку ўраду". Пры гэтым наўрад ці які-небудзь закасынелы заходні бюрократ назаве НДА правадніком інтарэсаў іншых краінаў ці агентам замежнай выведкі. То бок незалежнасці НДА ад дзяржавы зусім не азначае аўтаматычнага апазыцыйнага статусу з наступным перасылем паводле крымінальных артыкулаў. У Беларусі, на жаль, склалася іншая сітуацыя, калі любая праява самастойнага курсу недзяржаўнай арганізацыі можа прывесці да спынення дзейнасці.

Імітацыя палітычнай "адлігі", спушчанай па загадзе з Адмініст-

*альбо навошта дзяржаве кіраваная
грамадзянская супольнасць*

opt_level=highest
Image excluded.

рацыі презыдэнта ў 2007 годзе, наўрад ці можа ўвесыці ў зман актыўістаў дэлегалізаваных структураў, паколькі за дзейнасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі прадугледжаная крымінальная адказнасць. Працэдура рэгістрацыі "апазыцыйнага" аўяднання ёсьць у лепшым выпадку складанай, а часцей за ўсё невыканальнай задачай. Зы ліку няўдачаў 2007 году - спробы легітымізацыі руху А.Мілінкевіча і "Маладога Фронту".

Зь іншага боку, ні ў РГА "Белая Русь", ні ў БРСМ ніколі не ўзынікалі проблемы юрыдычнага пляну. На гэтых прыкладах мы бачым своеасаблівую практику беларускага заканадаўства ў дачыненні да НДА, што фактычна супрацьпастаўлены "масавым арганізацыям, якія падтрымліваюцца грамадзствам". Апошнія ня маюць нічога супольнага з самастойнымі актарамі грамадзянскай

супольнасці, якімі прызваныя быць НДА.

Паколькі НДА ў клясычным разуменіні ня могуць быць аднесены да кіраванай грамадзянскай супольнасці, то для імітацыі дэмакратычных працэсаў ствараюцца падкантрольныя інстытуцыі гібрыднага характару - квазіграмадзкія НДА.

Для пазбяганья тэрміналягічнай блытаніны ў гэтым матэрыяле прапануецца выкарыстаныне тэрміну "квазіграмадзкія арганізацыі" ў дачыненні да структураў, створаных з ініцыятывы кіроўных колаў.

КРЫТЕРЫИ ВЫЛУЧЭННЯ КВАЗІГРАМАДЗКІХ АРГАНІЗАЦЫЯЎ

Асноўныя критэріі вылучэнні квазіграмадзкіх арганізацыяў - залежнасці ад дзяржавы. Існаванне арганізацыяў, якія ствараюцца

і функцыянуюць на дзяржаўныя грошы, аднак маюць самастойнасць у прынцыпі рашэнняў, робіць выкарыстаныне гэтага крэтыру недастатковым. Адразу зазначым, што падобных структураў беларускага паходжання няма. Прыкладам такай арганізацыі зьяўляецца амэрыканская USAID, якая ажыццяўляе падтрымку дэмакратычных ініцыятываў ва ўсім свеце.

Трэці сэктар вызначаецца супнасцю прыкметаў. У гэтым артыкуле мы разгледзім шэсць найбольш важных рысаў НДА, прапанаваных у межах міжнароднага дасылавання Ўніверсытету Джона Хопкінса (Балтымар, ЗША):

- фармальна створаная, створаная для пэўнай мэты;
 - зьяўляеца няўрадавай;
 - не разъясняюча прыбытку;
 - заснаваная на прынцыпе самакіравання;
 - маюцца валянтэры;
 - грамадзка карысная.
- Зыходзячы з рысаў НДА, можна вылучыць наступныя крытэрыі, у сувяднісці з якімі будзе прааналізаваная адна з самых масавых квазіграмадзкіх арганізацый краіны - БРСМ:
- структура арганізацыі;
 - характар камунікацыі паміж арганізацыяй і ўладай;
 - прынцып функцыяновання;
 - мэта стварэння;
 - характар аб'яднання (добраахвотны ці не).

Структура арганізацыі

Для БРСМ харектэрная не гарызантальная, а вэртыкальная арганізацыйная структура, абцяжараная бюракратычнай герархіяй. Гэтая акалічнасць ёсьць ці не асноўным адрозненнем праўладнага моладзевага саюзу ад НДА, у якіх гарызантальная сувязі аб'ядноўваюць людзей для вырашэння пэўных сацыяльных проблемаў альбо рэалізацыі агульных інтарэсаў.

Лідэрам БРСМ можа стаць толькі ляяльны да систэмы чалавек, што мае, як правіла, досьвед працы на дзяржаўнай службе. Часцяком кіраўнік БРСМ спалучае фармальны ўдзел у арганізацыі

з працай у дзяржаўных установах.

Кіраўніцтва БРСМ фармуеца не на падставе канкурэнцыі ідэяў альбо асабістых якасцяў лідэраў. Нефармальным патрабаваньнем да прэтэндентаў у кіраўнікі зьяўляецца адданасць рэжыму. Пры бездакорным выкананьні сваіх

Квазіграмадзкія ўтварэнныя павінны стварыць ілюзію ўдзелу грамадзянаў у працэсе прынцыпія рашэнняў, а таксама кансалідаваць прыхільнікаў рэжыму

абавязкаў пасада першага сакратара БРСМ ёсьць трамплінам у Палату прадстаўнікоў, Адміністрацыю прэзыдэнта.

Для беларускіх НДА харектэрная сеткавая арганізацыя, што знаходзіцца ў паставленым узаемаабмене і дазваляе апэратыўна адаптоўвацца да зменлівых варункаў. Прынцып дзейнасці БРСМ - у выкананьні пастановаў і загадаў, спушчаных зверху.

Характар камунікацыі паміж арганізацыяй і ўладай

Адной з асноўных характарыстык структураў грамадзянскай супольнасці зьяўляеца аўтаномія ад уладнага цэнтра. Ад самага пачатку свайго існавання БРСМ дэкларуе падтрымку курсу дзейнага прэзыдэнта Беларусі. Амаль увесь спектар мерапрыемстваў арганізацыі - ад конкурсу "Напіши валянцінку свайму куміру" да акцыі "Ачысьцім Інтэрнэт ад бруду" маюць на мэце фармаванье патрыятызму. Праўда, што канкрэтна разумеюць пад патрыятызмам кіраўнікі БРСМ, нідзе не афішуеца. Верагодна, ляяльнасць да існага рэжыму.

Дзейнасць і функцыянованье арганізацыі ажыццяўляеца ў межах дзяржаўнай ідэалёгіі. Нельга ўяўіць пры ўсім жаданьні

акцыю альбо мерапрыемства БРСМ, скіраванае супраць ініцыятываў ураду.

Прынцып функцыяновання

БРСМ - тыповы прыклад бюджетнай арганізацыі, асноўным донарам якой выступае дзяржава. Сяброўскія ўнёскі, а таксама пошук пазабюджэтных сродкаў фінансаванья БРСМ наўрад ці істотна мяняюць карціну поўнай залежнасці гэтай арганізацыі ад дзяржавы.

Фінансаванье шэрагу праграмаў БРСМ ідзе непасрэдна са сродкаў дзяржбюджету, прадугледжаных для арганізацыі, што ўдзельнічаеца ў ажыццяўленыні моладзевай палітыкі. У такім разе пытанье пра самастойнасць арганізацыі ў прынцыпі рашэнняў што да выкарыстаныня фінансаў здымаецца.

Мэта стварэння

На афіцынай інтэрнэт-сторонцы праўрадавага моладзевага саюзу BRSM.BY пазначана, што мэтай арганізацыі "зьяўляеца стварэнье ўмоваў для ўсебаковага развіцця моладзі, раскрыцця творчага патэнцыялу, спрыяньне развіццю ў РБ грамадзянскай супольнасці, заснаванай на патрыятычных і духоўна-маральных каштоўнасцях". Калі з "усебаковым развіццём" усё больш-менш зразумела, то роля БРСМ у спрыяньні фармаванью грамадзянскай супольнасці застаеца панейшаму маладзіямай. Тым больш што гэтая структура прэтэндуе на статус ці не адзінай моладзевай арганізацыі краіны, а гэта супярэчыць адной з асноўных прыкметаў грамадзянскай супольнасці - наяўнасці мноства разнастайных інстытуцыяў, у якіх рэпрэзэнтаваныя розныя кампанэнты інтэрэсаў.

Характар аб'яднання

Сяброўства ў шэрагах БРСМ хоць і не зьяўляеца абавязковай умовай паступлення абитурыента ў ВНУ ці гарантыйскай пасыпховага працаўладкаванья маладых спэцыялістаў, але вітаеца з боку адміністрацыі дзяржаўных інстытуцый.

Асноўны цяжар у павелічэнні колькасці першасных арганізацыйных структураў ускладаецца на адукатыўныя ўстановы: школы, вучэльні, ВНУ. Для дасягнення вялікіх колькасных паказынікаў часцяком выкарыстоўваецца адміністрацыйны апарат.

ВЫТОКІ КІРАВАНЯ ГРАМАДЗКАЙ СУПОЛЬНАСЦІ

Адной з адметнасцяў беларускага рэжыму ёсьць навязваныне грамадзству ўладнай трактоўкі грамадзянскай супольнасці. У

якасці ілюстрацыі прывядзем слоўы Лукашэнкі пра НДА ў інтэрвю "Российской газете" ў 2005 годзе: "галоўнае, што няма ў нашай краіне ніякай "дыктатуры". У нас няма таго, што кіраўнік дзяржавы бязьлітасна цісьне нейкую "грамадзянскую супольнасць". У гэтай жа размове кіраўнік беларускай дзяржавы прадэманстраваў сваю візію фэномэну грамадзянскай супольнасці. У прыватнасці, Лукашэнка адзначыў, што ўлады Беларусі ствараюць грамадзянскую супольнасць, абапіраючыся на такія грамадзкія інстытуты, як прафсаюзы, вэтэранская арганізацыя, жаночыя

арганізацыі. Паводле презыдэнта, гэтыя масавыя аб'яднаныні зьяўляюцца сапраўды моцнымі, а ня "дробнымі", колькасцю ў 10 чалавек.

Як вынікае з разваг кіраўніка краіны, Беларусі патрэбнае маналітнае грамадзтва, сцэмэнтаванае масавымі прадзяржаўнымі арганізацыямі. У такім разе паўстае праблема імітацыі дэмакратыі, якую можа забясьпечыць толькі кіраваная грамадзянская супольнасць. Апошняя, дарэчы, і фармуецца з квазіграмадzkіх арганізацый ў кшталту БРСМ.

Я.Крупка

Дзейнасць без грамадзтва

За сваю пяцігадовую гісторыю БРСМ зладзіў мноства акцыяў, якія атрымалі рэзананс у беларускім грамадзстве. Не прэтэндуючы на аб'ектыўнасць, працуем узвес чытачоў топ-пяцёрку найбольш праўальных акцыяў прадзяржаўнага саюза моладзі.

На пятых месцы рэгіянальная акцыя "Эх, рок-нem", якая праходзіць ужо некалькі апошніх гадоў у Мазыры. Традыцыйна правільны рок-фэст з удзелам "самасуіных" калектываў зьбірае мізэрную колькасць наведнікаў. Адным словам, рэкламы шмат, але адміністрацыйнае стырно функцыянэры з БРСМ часам забываюцца падлучыць. Затое ёсьць плюс - падчас правядзення фэсту праблемаў з міліцыянтамі, прадстаўнікамі службы МНС ды людзьмі ў цывільным не паўстаем.

На чацвёртым месцы - акцыя, якая ладзілася ў 2004 напярэдадні чарговага рэфэрэндума. Мерапрыемства адбылося пад назвай "Ачысьцім інтэрнэт ад бруду". Мэтай акцыі зьяўлялася "прыцягненне ўвагі моладзі да сур'ёзных палітычных падзеяў". На практицы цягам тыдня каля 700 запраграмаваных ботаў флудзілі на альтэрнатыўных дыскусійных пляцоўках.

На трэцім месцы - удзел фан-клубу презыдэнта ў

opt_level=highest
Image excluded.

будаўніцтве Байкала-Амурскай магістралі. Так, у красавіку 2007 году з 30 актыўісташ БРСМ быў сфармаваны адмысловы атрад, які мусіў злучыць БАМ са стаўліцай Якуціі. Чым скончылася дадзеная ініцыятыва - пакуль невядома. Магчыма, брэсмаўцы праклалі ўжо чыгунку да самой Японіі. Спэцыялісты кажуць, што тэхнічна гэтую задуму ажыццяўіць магчыма.

Другое месца - акцыя "За любімую Беларусь", што праходзіла ў лютым 2007 году ў межах рэспубліканскай кампаніі "ЗА Беларусь!". Рэгіянальная кіраўніцтва БРСМ арганізавалі конкурсы малюнкаў і сачыненняў на тэму "Любоў... як многа ў гэтым слове...". У пярвічках БРСМ ствараліся "Сямейныя альбомы" ды праводзіліся тэматычныя конкурсы "Валянцінка майму куміру". Як вы думаецце, хто больш за ўсё атрымаў валянцінак? Не, зусім не ўдзельнікі хлапчукоўскай групы "Тяни-Толкай". А наш Аляксандар Рыгоравіч.

I, нарэшце, на першым месцы - маладзёвы марафон "5 лет вместе". Паводле ўмоваў кампаніі, формы дзейнасці падчас марафону тэрытарыяльныя пярвічкі меліся вызначаць самі. Галоўнае, каб ўсе былі "в месте". Якім? Члены БРСМ не паведамілі.

opt_level=highest
Image excluded.

Апэрацыя "Белая Русь"

Спраба стварэння квазіпартыі

Адна з найбольш рэзанансных падзеяў канца 2007 году - устаноўчы сход Рэспубліканскага грамадзкага аб'яднання "Белая Русь". Калі выказваща ў модных паліталалягічных тэрмінах, 17 лістапада 2007 году ў Палацы Рэспублікі адбылася чарговая спраба стварэння "прапрэзыдэнцкай партыі".

ГІСТОРЫЯ СТВАРЭНЬНЯ

Хоць гаворка пра фармаваныне партыі ўлады ў Беларусі вядзеца ўжо не адно дзесяцігодзідзе, аднак толькі цяпер можна казаць дакладна: народ, нарэшце, атрымаў у выглядзе счэпленых адзінм арганізацыйным ланцулем вертыкальшчыках абаронцаў сваіх інтарэсаў.

Варты дадаць, што яшчэ да рэфэрэндуму 2004 году найбольш ляляльнае чынавенства зь ліку рэктараў ВНУ, кіраўнікоў раённага маштабу і старшынёй творчых саюзаў намагалася аб'яднанца пад шыльдай адзінай структуры. Вось толькі кіраўніку дзяржавы любая масавая арганізацыя, акрамя БРСМ і Саюзу выратаванья тапельцаў на вадзе, стаяла косткай у горле. Ну ня любіць нашае кіраўніцтва аб'яднання ў любым выглядзе, нават у самым адданым і

вычашчыным ад апазыцыйных элемэнтаў.

Дарэчы, у 1992 годзе арганізацыя з падазрона падобнай назовай ужо існавала на абсягах Беларусі. У яе склад уваходзілі вядомыя патрыёты славянскай скіраванасці: Усевалад Янчэўскі, Юры Азаронак і вечны спарынг-партнэр уладаў на выбарах Сяргей Гайдукевіч. Ідэйнай платформай партыі "Славянскі Сабор Белая Русь" было славянафільства і амэрыканофбія. У 1999 годзе партыя не прыйшла перарэгістрыроўцю і паступова загібела. Аднак ідэя аб'яднання прыхільнікаў панславізму яшчэ доўгі час муляла ў асяродку вэртыкальшчыкаў сярэдняга зывяна.

Наступную спробу аб'яднання ўсіх прыхільнікаў своеасаблівага сацыяльна-эканамічна-палітычнага курсу нашай краіны паскоры-

ла зъяўленыне ў 2004 годзе на беларускай палітычнай сцэне асобы рэктара Гарадзенскага аграрнага ўніверсytetu Вітальда Песьціса, які проста заяўлі, што "ягоная арганізацыя будзе падтрымліваць абраны прэзыдэнтам курс і мае намер супрацьстаяць апазыцыі". У ходзе зъяўлення арганізацыйных структураў спачатку ў Гарадзенскай вобласці, а неўзабаве і па ўсёй краіне, неабходнасць у партыі ўлады ў чарговы раз адпала.

АПЭРАЦЫЯ "БЕЛАЯ РУСЬ", АЛЬБО КАМУ ПАТРЭБНАЯ ПАРТЫЯ ЎЛАДЫ

Перад парлямэнцкімі выбарамі 2008 году ня проста замаячыла здань "Белай Русі". Тэму стварэння айчыннага аналягу "Адзінай Рэсеi" не абмінулі незалежныя экспэрты. Меркавання ў на тэму "прэзыдэнцкая партыя" было безыліч: ад падрыхтоўкі пляцоўкі для пераемніка да зъменаў у выбарчае заканадаўства. Караваец, сумятня поўная. Аднак разгледзім гэтыя пазыцыі па парадку.

ТЭМА

opt_level=highest
Image excluded.

opt_level=highest
Image excluded.

У пляны па перадачы шапкі Манамаха ў бліжэйшай пэрспэктыве мала верыща, бо Аляксандар Рыгоравіч выглядае яшчэ ўпэўненым у сваіх сілах. Акрамя таго, наўрад ці пераемнік зможа настолькі эфектыўна кіраваць уладным стырном, бо таямніца пасьпяховага лявіраванья ва ўмовах зъменлівай каньюнктуры пільна захоўваецца ад усіх прагнных да ўлады. Ня надта выказвае жаданьне становіцца публічнай асобай і старэйши сын прэзыдэнта Віктар Лукашэнка. У прынцыпе, ад набліжаных да прэзыдэнта дарадцаў наўрад ці магла бы ходзіць падобная ініцыятыва. Адсюль вынікае, што першая вэрсія перадумоваў стварэння "Белай Русі" адпадае.

Другая пазыцыя - стварэнне партыі ўлады для зъянення выбарчага заканадаўства - выглядае куды болей экзатычна. Проста можам уяўіць, як з Адміністрацыі прэзыдэнта спускаецца праект новага закону, які паслухмяна прымеацца падкантрольнай Палатай прадстаўнікоў. Прыкладна ў гэты ж час прэзыдэнтам падпісаецца загад аб датэрміновым правядзеніні парламэнцкіх выбараў. У выніку такіх мудрагелістых камбінацыяў апазыцыйная кааліцыя распадаецца. На выбары ўсе пойдуть асобнымі калёнамі. У адной выбарчай акрузе будуть балітавацца прадстаўнікі ад двух БНФаў і чатырох сацыял-дэмакратычных партыяў, процьма незалежных кандыдатаў і тузін проста годных людзей... Ад такога вінэгрэту ў любога, нават самага дасьведчанага, выбаршчыка галава ходарам пойдзе. Але прэзыдэнт адназначна скажаў, што людзі павінны галасаваць не за партыйныя сілі, а за тых, хто ўмее працаўцаць. Сказана - зроблена. Нікай працаваць не сыштимо мы ў бліжэйшы час не дачакаемся.

Найбольш верагодна, што стварэнне квазіпартыі было абумоўлена некалькімі рэчамі. Па-першае, ва ўмовах канфрантацыі з кіраўніцтвам Pacei, а таксама неспрыяльнага эканамічнага фону ўладзе патрэбна аб'яднаць як мага большае кола сваіх прыхільнікаў. Па-другое, напярэдадні парламен-

тэнцкіх выбараў - 2008 перад уладай паўсталая проблема рэкрывізациі новай эліты. У такім разе "Белая Русь" можа стаць каналам пастаўкі сівежых кадраў на кіроўныя пасады. Па-трэцяе, у Pacei паспяхова мацуеца аўтарытарны рэжым з дапамогай партыі ўлады "Адзінай Расея", якая ня толькі ўхвале спушчаныя зьверху законы, але і пісьменна расстаўляе на стратэгічных дзяржаўных пасадах сваіх сяброў. Як тут не скарыстацца расейскім know how?

АНТУРАЖ

17 лістапада ў малой залі Палацу Рэспублікі адбыўся доўгачаканы ўстаноўчы з'езд Рэспубліканскага аў'яднання "Белая Русь". З нагоды стварэння аў'яднання Анжаліка Агурубаш праспівала аднайменную песню "Белая Русь", запісаную яшчэ ў 2003 годзе. Гэта і ня дзіўна. Ланцужок "Славянскі базар" - Усебеларускі сход лягічна было працягнуць устаноўчым з'ездам прадзяржаўнага БРСМу для дарослых. Як кажа сама Анжаліка, песня "Белая Русь" стала нефармальным народным гімнам. Праўда, хто ў гэтым выпадку ёсьць народам, Агурубаш не ўдакладняла. Зыходзячы з таго, на якіх канцэртовых пляцоўках гэты гіт выконваецца, можна меркаваць, кэтэгорыю "народ" складаюць дэлегаты з'ездаў. А астатнія насељніцтва - так сабе, паднародак.

ЗАМЕСТ ВЫСНОВАЎ

Змрочныя прагнозы пра хітрыя пляны ўладаў пакуль што ня спрайдзіліся. Затое мы даведаліся, што Аляксандар Рыгоравіч па-ранейшаму на церпіць побач з сабой амбіцыйных і папулярных у народзе асобаў, то бок на хоца дзяліцца ўладай у прынцыпе. Тому нам застаецца пагадзіцца з троным азначэннем "Белай Русі" як "БРСМ для дарослых". Праект стварэння партыі ўлады ў чарговы раз адкладаецца за непатрэбнасцю. **Зьміцер Васільев**

Юры Чавусаў

2007 год не адзначыўся істотнымі зъяненіямі ў сферы заканадаўчага рэгулювання дзейнасці грамадзкіх аў'яднанняў і іншых некамэрцыйных арганізацый. Бадай што найбольш важнай навэлія тут абяцае быць адмена памяшальнага каэфіцыенту ставак па арэндзе памяшканняў, што на фоне значнага падвышэння коштава на аренду офісаў непазыбежна ўскладніць дзейнасць усіх грамадзкіх аў'яднанняў. Таксама і новы закон "Аб процідзяйніні экстрэмізму" ўтрымлівае нормы, якія патэнцыйна могуць пагражчаць няўрадавым арганізацыям. Аднак пакуль пра практичны ўплыў гэтых зъменаў казаць яшчэ рана.

Нягледзячы на тое, што нарматыўна-прававая база для дзейнасці няўрадавых арганізацый засталася нязменная (зрэшты, яна, здаецца, дасягнула максимальна магчымай жорсткасці), практика дзяржаўнага кіравання ў гэты галіне ў пэўнай ступені зъяненіца. Пакуль нельга казаць пра новы прававы клімат для дзейнасці НДА. Але пад ціскам зънешнееканамічных праблемаў улады вымушаныя наладжваць стасункі з Захадам, што прымушае пазыбягаць неапраўданага залишняга ўціску на НДА. Тому ўлады пайшлі на своеасаблівую "адлігу" (альбо імітавалі яе), узяўшы паўзу ў нарошчваны рэпрэсіяў. Палітычны імпульс для абмежавання дзейнасці НДА ў пэўнай ступені паменшыўся.

Калі браць пад улік колькасныя паказынікі абмежаванняў свабоды аў'яднанняў, то 2007 год відавочна пазначаны некаторым адступленнем ад ранейшай палітыкі татальнага вынішчэння незалежных ад дзяржаўнай улады асяродкаў. Раней, у 2003-2005 гадах, у дачыненіі да дзяржаўнае палітыкі ў гэты сферы ўжывалася трапнае слоўца "зачыстка", цяпер жа сітуацыя хутчэй падобная да стану халоднае вайны: бакі на маюць ілюзію адносна стаўлення іншага суб'екту да сябе, шыра негатыўна ставяцца адзін да аднаго і, у прынцыпе, былі б на суп-

2007:

Ці зъмяніліся стасункі дзяржавы і НДА?

раць зънішчыць апанэнта, аднак правілы гульні робяць такое зънішчэньне тактычна невыгодным. Тая частка НДА, якая традыцыйна ставіла перад сабою мэты дэмакратызацыі грамадзтва, канчаткова палярызавалася на палітызаваную частку, што ўваходзіць у палітычную апазыцыю разам з дэмакратычнымі партыямі, і на дэпалітызаваную частку, што ставіць больш далёкасіяжныя мэты зъмяненіня грамадзкай сывядомасці. Але абедзве плыні дэмакратычных грамадзкіх структураў адкінулі рэвалюцыйную рыторыку бурлівага 2006 году і размаўляюць на мове дыялёгу, непазьбежнасці пераменаў і ў прынцыпе гатовыя замірыца з тым, што правілы гульні вызначае ўлада. А адміністрацыя не зъмяніла свайго адмоўнага стаўлення да "падрыўных" НДА, але пры гэтым была вымушаная крыху зъменіць жорсткасць і інтэнсіўнасць рэпрэсіяў.

Фактар замежнага ціску абумовіў агульнае памяншэніе размаху перасыду структураў незалежнага грамадзтва. Тыя юрыдычныя перашкоды, якія раней ускладнялі стварэніе і дзейнасць грамадзкіх аб'яднаньняў (складаная рэгістрацыя і практика прымусовае ліквідацыі) у 2007 годзе ня зьніклі, аднак інтэнсіўнасць іх уздзеянія не павялічылася - як падаецца, да гэтых варункаў беларуская грамадзянская супольнасць папросту прызычайлася. З 2003 году паведамленыні пра ліквідацыю НДА сталі для Беларусі будзённасцю. Але ў 2007 годзе такіх паведамленій паменела - найбольшы розгалас мелі ліквідацыі грамадзкага аб'яднання "Стары горад" (адно з найстэрэйшых аб'яднаньняў Берасьцейшчыны) і Беларускага літаратурнага фонду. У жніўні 2007 году судовая справа аб ліквідацыі Гра-

мадзкага аб'яднання "Цэнтар "Супольнасць" нечакана скончылася не забаронай арганізацыі, а міравым пагадненнем паміж упраўленнем юстыцыі і аб'яднаннем. Цягам 2007 году ў Беларусі ў судовым парадку былі ліквідаваныя 26 грамадзкіх аб'яднаньняў, што пацьвярджае выснову пра зъмяншэніі маштабу рэпрэсіяў у дачыненні да трэцяга сэктару (меней было толькі ў 2002 годзе).

Як падаецца, цяпер дэмакратычных НДА з зарэгістраваным статутам засталося так няшмат, і дзейнічаюць яны настолькі ціха і законапаслухмяна, што ўладам не было патрэбы ў працягу "зачысткі" грамадзянскага сэктару. Нэгатыўная палітычныя наступствы працягу ліквідацыйнай кампаніі пераважаюць палітычную карысць ад забароны нешматлікіх легальных дэмакратычных НДА. Ліквідацыйная актыўнасць органаў юстыцыі цяпер скірава-

Цягам 2007 году ў Беларусі ў судовым парадку былі ліквідаваныя 26 грамадзкіх аб'яднаньняў, што пацьвярджае выснову пра зъмяншэніі маштабу рэпрэсіяў у дачыненні да трэцяга сэктару (меней было толькі ў 2002 годзе)

ная хутчэй на палітычныя партыі і іх арганізацыйныя структуры.

Насуперак перасыцяром, кампанія ўнясення зъменаў у статуты грамадзкіх аб'яднаньняў дзеля прывядзенія іх у адпаведнасць з рэдакцыяй Закону "Аб грамадзкіх аб'яднаньнях" ад 2005 году зболь-

opt_level=highest
Image excluded.

шага не суправаджалася праблемамі. Нягледзячы на тое, што сотні НДА ўнеслы зъмены ў свае статуты са значным спазненінем за вызначаны ў законе тэрмін, органы юстыцыі пайшли ім насустрач і рэгістравалі новыя рэдакцыі статутаў. Нават улетку 2007 году некаторыя грамадзкія аб'яднаньні яшчэ прыносілі ў органы юстыцыі новыя статуты - і чыноўнікі даволі ляяльна ставіліся да гэтага, рэгістравалі зъмены. Збольшага кампанія па прывядзеніі статутаў у адпаведнасць закону адбылася бяз стратаў для беларускага грамадзянскага сэктару.

Што ж тычыцца адмоваў у рэгістрацыі грамадзкіх аб'яднаньняў, то ў 2007 годзе практика была надзвычай багатая, у тым ліку паўсталі новыя падыходы органаў юстыцыі і судоў што да магчымых падставаў для адмовы. Так, было двойчы адмоўлена ў рэгістрацыі Праваабарончага аўтадарнання "Рух "За свабоду", лідэрам якога зьяўляецца Аляксандар Мілінкевіч. Ня здолелі дамагчыся рэгістрацыі аўтадарнанне маладых сацыял-дэмакратаў, ГА ўдзельнікаў ліквідацыі аварыі на Чарнобыльскай АЭС "Ліквідтар", аўтадарнанне пэнсіянэраў "Старэйшыны", аўтадарнанне "За свабоднае разывіццё прадпрымальніцтва".

Таксама двойчы ў 2007 годзе адмовілі ў рэгістрацыі "Маладому Фронту", што выглядае цынічным, калі прыгадаць шматлікія крымінальныя справы за сяброўства ў гэтым аўтадарнанні. Суд

пацьвердзіў адмовы ў рэгістрацыі гэтай арганізацыі, у тым ліку і беспрэцэдэнтную падставу для адмовы: заснавальнікі арганізацыі ўжо прыцягваліся да адміністратыўнай, а таксама крымінальнай адказнасці за дзеянасць у складзе незарэгістраванага грамадзкага аб'яднання - такім чынам, падставай ёсьць не недахоп ва ўстаноўчых дакумэнтах альбо ў працэдуры заснаванья, а асобы і персанальныя якасці саміх заснавальнікаў.

Гэткі прыёём органы юстыцыі спрабавалі скарыстаць і пры адмове ў рэгістрацыі Праваабарончага аб'яднання "Вясна", заснавальнікі якога раней прыцягваліся да адміністратыўнай адказнасці, але Вярхоўны суд зьняў гэту падставу для адмовы, абмежаваўшыся канстатаваннем іншых недахопаў у пададзеных на рэгістрацыю паперах. Прыклад "Вясны" прадэманстраваў невыкананыне ўладамі рашэння Камітэту ААН па правах чалавека, які ліквідацыю "Вясны" ў 2003 годзе прызнаў парушэннем Міжнароднага пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах.

Нягледзячы на гэту несуцяшальную практику, систэма рэгістрацыі грамадзкіх аб'яднанняў у 2007 годзе ў пэўнай ступені зъмянілася да лепшага. Гэта звязана са скасаваньнем Камісіі па рэгістрацыі (перарэгістрацыі) у 2006 годзе, чаго самі грамадзкія актыўісты намагаліся з 1999 году, ад часу заснаванья гэтай камісіі. Цяпер працэс рэгістрацыі стаў калі ня простым, то, прынамсі, больш празрыстым і апэратыўным. Больш ня трэба паўтара году чакаць - для вынясеньня рашэння па пададзеных на рэгістрацыю дакумэнтах органы юстыцыі звычайна прытрымліваюцца ўстаноўленага ў законе тэрміну ў адзін месец. Дый сама колькасць арганізацыяў, што атрымалі рэгістрацыю, у 2007 годзе павялічылася ў параўнанні з папярэднімі гадамі. Зразумела, што большасць з гэтых арганізацыяў у той альбо іншай ступені змаглі давесці сваю ляяльнайсць да дзейснай улады, а частка нават створаная з ініцыятывы ўладаў, як знакамітая аб'яднаніні з шэрагу

"Белая Русь". Але рэгістрацыю часам атрымліваецца здабыць і сапраўдным незалежным ад дзяржавы НДА непалітычнага харктору дзеянасці - сацыяльным, культурніцка-краязнаўчым, экалагічным. Таму было б не зусім справядліва канстатаваць абсалютную непераадольнасць знакамітага рэгістрацыйнага бар'еру, хоць палітычная цензура ў гэтай сферы застаецца надзвычай жорсткай.

Па-ранейшаму вялікае значэнне мае наяўнасць крымінальнай адказнасці за дзеянасць у складзе незарэгістраваных грамадзкіх аб'яднанняў, але збольшага ўплыў гэтых нормаў прэвэнтыўны - практика прыцягнення да адказнасці тут ахоплівае пераважна палітычныя арганізацыі, а для ўсіх астатніх структураў зъяўляецца фактарам застрашэння (згадаем папярэджанье аб магчымым распачацці справы паводле гэтага артыкулу, вынесенае сябрам Задзіночання беларускіх студэнтаў і ініцыятывы "За чысты Барысаў"). У 2007 годзе паводле артыкулу 193-1 Крымінальнага кодэксу быў асуджаны кіраунік

гомельскага аддзялення РНЕ і восем сяброў "Маладога Фронту". Маладафронтайцам былі прысуджаныя пакараныні ў выглядзе штрафу і папярэджаньне.

Але абагульняючы праваўжывальную практику ў стасунках дзяржавы і структураў грамадзянскае супольнасці, можна адзначыць пэўны пераход ад жорсткіх і відавочна антыправавых абмежаванняў да больш тонкіх і цывілізаваных мэханізмаў кантролю за грамадзянскай супольнасцю з боку дзяржавы. Крымінальны перасыл застаецца небяспекай для актыўістаў незарэгістраваных палітычных НДА, аднак для большасці грамадзкіх аб'яднанняў ён ёсьць стымулам тримацца за легальны статус альбо ўсё ж такі здабыць рэгістрацыю, а таксама выконвае функцыю застрашэння. Пры гэтым асноўная ўвага дзяржаўнай улады скіраваная на стварэнне праўладных аб'яднанняў самай рознай скіраванасці, а таксама на ўскладненне дзеянасці НДА сродкамі, якія ня маюць харктору наўпроставых рэпрэсіяў.

Рада Эўропы замацавала Эўрапейскія стандарты прававога статусу НДА

10 кастрычніка 2007 году Камітэт міністраў дзяржаваў - сяброў Рады Эўропы зацьвердзіў Рэкамэндацыю аб прававым статусе няўрадавых арганізацыяў у Эўропе (CM/Rec(2007)14). Гэтым дакументам замацаваны аздінны для ўсіх краін Эўропы падыходы да свабоды арганізацыяў і яе абмежавання, а таксама вызначаны падставовыя прынцыпы для прававога рэгулювання стварэння і дзеянасці некамэрцыйных арганізацыяў у краінах Эўропы.

Рэкамэндацыя адносіцца да так званага міжнароднага "мяккага права" (soft law) і ёсьць лягічным працягам Фундамэнタルных прынцыпаў статусу няўрадавых арганізацыяў у Эўропе, якія раней былі выпрацаваныя ў межах Эўразійзму. Новыя рэкамэндацыі маюць больш дасканалыя фармулёўкі, улічваючы найноўшую практику і распаўсюджваючы сваё дзеяньне на ўсе краіны Эўропы. Нягледзячы на тое, што Беларусь не зъяўляеца сябрам Рады Эўропы, але і для нашай краіны гэтыя палажэнні маюць важнае значэнне як арыенцір, без якога немагчымае набліжэнне да эўрапейскага ўзору стасункаў дзяржавы і няўрадавых арганізацыяў.

Трэці сэктар напярэдадні выбараў: "служкі за ўсё", "залатыя валянтэры"...

Кар.: Як можна ахарактрызаваць стан трэцяга сэктару напярэдадні парламэнцкіх выбараў - 2008?

Навумава: Вонкаваму назіральнику, незаангажаваному ў дзеянасьці трэцяга сэктару, вельмі цяжка меркаваць, ці адбыліся за апошні час хоць якія зъмены. Больш за тое, сълядоў ягонай дзеянасьці няма ніякіх. Гэта ня значыць, што трэці сэктар нічога ня робіць. Проста інфармацыйная блякада настолькі вялікая, што звычайна грамадзянін, нават калі цікавіцца палітыкай, усё адно нічога ня бачыць і не заўважае. А ўвогуле, каб зразумець, што ўсё ж такі адбываецца ў трэцім сэктары, трэба быць вельмі моцна ў яго паглыбленым. Я мяркую, надышоў час пераасэнсаваць структуру і маштабы той зъявы, якую мы называем трэцім сэктаром у Беларусі. Традыцыйна яго прынята зводзіць да пэўных структур арганізацыяў, якія існуюць не адзін год. Сённяня ўзынікае і набывае моц тое, што атрымала ў акадэмічнай літаратуры назну неарганізаванай грамадзянскай супольнасьці.

Найбольш актуальны для Беларусі прыклад неарганізаванай гра-

Палітоляг Святлана Навумава - пра апазыцыйныя міты, неарганізаваную грамадзянскую супольнасьць, чалавечыя рэсурсы зь "Белай Русі" і выбары-2008.

opt_level=highest
Image excluded.

мадзянскай супольнасьці, у якой пераважаюць гарызантальная дачыненіні, - лякальныя кампютарныя сеткі. Праўда, мы не прызываюцца іх адносіць ні да грамадзянской супольнасьці, ні да трэцяга сэктару. Аднак у пэўным сэнсе гэта і ёсьць трэцім сэктарам, калі зыходзіць з азначэнінія, што трэці сэктар - гэта не дзяржава і ня бізнэс.

Кар.: Ці адбыліся якія-небудзь структурныя зъмены ў грамадзкім сэктары за апошнія два гады?

Навумава: Вернемся да прыкладу з кампютарнымі лякальнымі сеткамі. Уесь Менск і іншыя беларускія гарады ахутаныя самадзейнымі сеткамі. На практицы гэта значыць, што знайшоўся актыўны чалавек альбо група неабыякавых людзей (няважна, якія ў іх стасункі з падатковымі органамі), яны арганізвалі жыхароў свайго і суседняга дамоў, набылі дрот, назыбіралі гроши і забясьпечылі працу лякальной сеткі, а таксама больш-менш хуткі і адносна танны выхад у Інтэрнэт для вялікай колькасці людзей. Больш таго, ствараючы лякальную сетку, яны сфармавалі нейкую структуру ў трэцім сэктары. Дарэчы, я якраз зъяўляюся чальцом такой структуры, такай супольнасьці. Калі штосьці здарыцца з дасягам у Інтэрнэт, я ведаю, у якую кватэру ў май доме мне трэба падысьці.

Працяг на стар. 16

{ СТАТЬІСТЫКА }

12 лістапада 2007 году адбылася сустрэча прадстаўнікоў пяцідзесяці беларускіх грамадзкіх аб'яднанняў з міністрам юстыцыі Рэспублікі Беларусь Галаванавым

На першай аналягічнай сустрэчы грамадзкіх аб'яднанняў каля двух гадоў тому прадстаўнікі грамадзянскай супольнасьці высунулі шэраг прапанаваў, некаторыя з якіх былі ўлічаныя. У прыватнасьці, было вырашанае пытаньне з атрыманьнем кіраўнікамі ГА пасьведчання кіраўніка юрыдычнае асобы; быў уведзены новы від спагнанняў за парушэнні ў дзеянасьці ГА - прыпыненне дзеянасьці, - што дазволіла ў выпадку парушэнняў не ўжываць скрайнюю меру ліквідацыі арганізацыі праз суд; спрошчаная працэдура атрымання дазволу на выраб пячаткі і інш.

Падчас сустрэчы Міністэрствам юстыцыі былі агучаныя звесткі пра колькасць няўрадавых арганізацый у краіне. Так, усяго ў Беларусі на 12

лістапада 2007 году зарэгістравана:

- 15 палітычных партыяў;
- 37 рэспубліканскіх прафесійных саюзаў;
- 2253 грамадзкія аб'яднанні (у тым ліку 237 міжнародных, 722 рэспубліканскія, 1294 мясцовыя);
- 1141 арганізацыйная структура партыяў;
- 22 000 арганізацыйных структур прафесійных саюзаў.

Усяго за дзесяць месяцаў 2007 году былі зарэгістраваны 73 новыя грамадзкія аб'яднанні і 41 арганізацыйная структура партыяў. За гэты ж час 48 грамадзкіх аб'яднанняў спынілі сваю дзеянасьць з уласнай ініцыятывы.

Крыніца: ngo.by

Трэці сэктар напярэдадні выбараў: "служкі за ёсё", "залатыя вялянтэры"...

Працяг са стар. 15

Акрамя таго, сябры лякальнага кам'юніці могуць карыстацца тымі інфармацыйнымі рэурсамі, якія там ёсць. Напрыклад, фільм "Плошча" Юр'я Хашчавацкага я паглядзела менавіта таму, што ён быў выкладзены на сэрвэр. І што, гэта не грамадзянская супольнасць, ня трэці сэктар?! Проста, знаходзячыся ў палоне традыцыйных уяўленняў, мы часам не заўважаем і ня бачым зъменаў, што адбываюцца ў трэцім сэктары.

Новая тэнденцыя, пра якую шмат пісалася апошнім часам, - моладзевыя структуры, якія паўсталі пасля апошніх презыдэнцкіх выбараў 2006 году. Іх адрозненне ад традыцыйных арганізацый заключаецца ў tym, што яны аб'ядноўваюць людзей новага палітычнага пакалення. У складзе падобных аб'яднанняў працујуць людзі, у якіх няма маральнага цяжару мінулых проблемаў. У іх іншая рэпутацыя, чымся ў некаторых старых арганізацый. Канечно, ім выдаваліся надзвычай вялікія авансы. Маўляў, яны выратавалі гонар беларускага народу ў сакавіку 2006 году, выказаючы прэтэнзіі да презыдэнцкіх выбараў. Аднак самі спробы моладзевых ініцыятываваў дыстанцыяванца ад традыцыйных палітычных партый, адсыцьці ад патранату старых НДА, робіць іх даволі цікавымі аб'ектамі для вывучэння.

Кар.: Якой мусіць быць стратэгія структураў незалежнага грамадзтва падчас парламэнцкіх выбараў?

Навумава: Калі мне задаюць пытаныне пра агульную стратэгію трэцяга сэктару напярэдадні выбараў, складваецца ўражаныне, што я раптоўна апынулася ў краіне ўстойлівай стабільнай дэмакратыі. Хіба ў нас ёсць парламэнт, выбары, у межах якіх пэўныя актары выпрацоўваюць нейкія стратэгіі? Гэта ўвогуле не пра нашае жыццё. З пункту гледжання выбарчага заканадаўства беларускія грамадзкія аб'яднанні могуць удзельнічаць у назіраныні, агітацыі.

Зь іншага боку, яны ня могуць вылучаць кандыдатаў. Таму нейкай асаблівай ролі ў іх ня будзе.

Кар.: Як Вы лічыце, ці ўдасца беларускім дэмакратам выступіць адзінным фронтам?

Навумава: Узынікае пытаныне, ці будзе якая-небудзь агульная стратэгія ў апазыцыі. Як паказваюць апошнія падзеі, наўрад ці. Тоэ, пра што так доўга казалі ў апазыцыі, асабліва напярэдадні прэзыдэнцкіх выбараў, пра нейкае адзінства дэмагратаў, - на сёньня, мне падаецца, гэта хутчэй міт, чымся рэальнасць.

Кар.: Вы маеце на ўвазе рух "За свабоду"?

Навумава: Так. Апазыцыі, на маю думку, ўсё-такі ня ўдасца дамовіцца наконт падзелу акруг. Дэмакратычныя кандыдаты, як гэта бывае звычайна, будуць прымасць рашэнні пра супрацу з грамадzkімі арганізацыямі не паводле нейкай агульной стратэгіі, а згодна са сваёй дамовай. Сам па сабе трэці сэктар самастойнай ролі ў выбарчым працэсе, на мой погляд, ня грае. Гэта і немагчыма ў межах той палітычнай ситуацыі, што склалася ў Беларусі. Калі зыходзіць з таго, што выбараў як палітычнага рынку, як канкурэнтнага асяродзідзя няма, то застаецца быць на падхопе. Увогуле, у расейскай уладнай практицы гэта называлася "служкі за ёсё". Тоэ ж самае і няўрадавыя арганізацыі. Яны, як "служкі за ёсё", асабліва сваёй стратэгіі ня маюць.

Кар.: Якую ролю на парламэнцкіх выбараў будзе адыгрываць нядыўна створаная праўрадавая арганізацыя "Белая Русь"?

Навумава: "Белая Русь" зарэгістраваная як грамадзкае аб'яднанне, а не палітычная партыя. Тому вылучаць кандыдатаў яны ня будуть. Гэта, зноў-такі, мае назіраныне.

Кар.: Як грамадзкае аб'яднанне яны зарэгістраваліся хутка. Значыць, пры патрэббе змогуць стаць партыяй?

Навумава: Калі "Белая Русь" стане палітычнай партыяй, то зможа вылучаць кандыдатаў. Мы ця-

Найбольш актуальны для Беларусі прыклад неарганізаванай грамадзянскай супольнасці, у якой пераважаюць гарызантальныя дачыненьні, - лякальныя кампютарныя сеткі.

пер абміркоўваем, якую ролю яшчэ хтосьці будзе выконваць. Зноў складваецца ўражаныне, што ў Беларусі маецца паўнавартасны электаральны працэс. Насамрэч выбары ў Беларусі зводзяцца да наступнага: чалавек захацеў балітавацца ў дэпутаты. Спачатку ён ідзе на зацьвярджэнніе сваёй кандыдатуры ў адміністрацию раёну. На месцы ён вызначаецца, ці будзе яго падтрымліваць. Праўда, гэта ўсё ўмоўная схема. У прынцыпе, працэс можа быць арганізаваны інакш. Напрыклад, сыгнал можа ісці з адміністрацыі: "Ты, Пётар Іванавіч, мусіш балітавацца. Мы цябе будзем падтрымліваць". І далей ўсё ідзе на аўтамаце. Пасля адміністрацыі свайму кандыдату дапамагае атрымаць неабходную колькасць галасоў. Якім чынам? Гэта іншае пытаныне. Абсалютна дакладна, што вынікі выбараў у нас загадзя прадвызначаныя, бо рэальнай палітычнай канкурэнцыі няма. Парадокс заключаецца ў tym, што нават старшыня ЦВК да канца ня ведае, колькі рэальная за каго было паддадзена галасоў. Гэтага ня ведае ніхто. Калі Аляксандар Рыгоравіч

прагаварыўся наконт фальсифікацыі выбараў, ён зусім ня хлусіў. Таму што сапраўды можна намаляваць любую лічбу. Падобны сцэнар будзе рэалізаваны і на гэтых выбарах.

"Белая Русь" будзе граць ролю дэкарацыі, ствараючы быццам бы бачнасць электаральнага працэсу. Сябры "Белай Русі" прыйдуць і будуць назіраць за хадой выбараў на ўчастках. Падчас выбараў яны могуць падтрымліваць пэўных кандыдатаў і рабіць адпаведныя заявы ў афіцыйнай прэсе. Калі ж казаць пра той працэс, які рэалына праходзіць у Беларусі, я мяркую, "Белая Русь" будзе своеасаблівай кузняй кадраў. Калі ў адміністрацыі будзе разглядацца пытаныне кандыдатураў, то "Белая Русь" можа быць той рэфэрэнтнай групай, адкуль і будуць брацца гэтыя самыя, прабачце за выраз, чалавечыя рэсурсы. То бок будзе створаны пэўны канал рэкрутаванья. Падобная шырма пад назвай "Белая Русь", якая будзе закрываць усе хібы электаральнага працэсу, - гэта вельмі патрэбны складнік квазідэмакратыі. Калі паўстане пытаныне пра народны рух падтрымкі дзейснага курсу, то ўлады могуць спаслацца на гэтую арганізацыю.

Кар.: У адным са сваіх інтэрв'ю напярэдадні парламэнтскіх выбараў 2004 году Вы выказалі меркаваныне, што ў арганізацыях кампаніяў "будуць задзейнічаныя людзі маладыя, і, на жаль, ненавучаныя". Ці зъмянілася што-небудзь з таго часу? Ці пасталелі тыя маладыя людзі ў сэнсе падрыхтаванасці да ўдзелу ў выбарах пры новых палітычных варуниках?

Навумава: Валянтэрская праца вымагае асаблівых тэхналёгіяў. У гэтым сэнсе ўсе валянтэры апошніяй прэзыдэнцкай кампаніі складаюць так званы працэнт "залатых валянтэраў", што атрымалі каштоўны досьвед. Гаворка не вядзецца пра валоданье такімі выкшталцонымі рэчамі, як НЛП. Хаця, зразумела, вельмі добра, калі валянтэр ёсьць добрым псыхолягам. Але, як вядома, сутнасць валянтэрства заключаецца ня ў tym, каб пераканаць, а каб праінформаваць выбарца і пакінуць яму

opt_level=highest
Image excluded.

агітацыйны матэрыял. Калі валянтэр пачне пераконваць выбарцаў, то ніякага сэнсу ня будзе.

Мяркую, калі не адбудзеца непазыбежная "ўсушка і ўтрэска" людзей, што ўдзельнічалі ў прэзыдэнцкіх выбарах 2006 году, то гэта будуць людзі, канечне, з большым досьведам, рэзыстэнтныя, здольныя супрацьстаяць імавернай аг-

...валянтэрлы апошняй прэзыдэнцкай кампаніі складаюць так званы працэнт "залатых валянтэраў"

рэсі і г. д. Валянтэры павінны правільна сябе весьці ў стандартным наборы сітуацыяў, зв якімі яны сутыкаюцца. Як правіла, можна вылучыць 5-6 сітуацыяў, у якія трапляе валянтэр падчас выбараў. Звычайнаму чалавеку, якому ніколі раней не даводзілася выконваць падобную працу, бывае вельмі цяжка пераадолець самы просты бар'ер: пазваніць у кватэру і на пытаныне "хто там?" уцімна адказаць. Гэта ня так проста, бо за вечар выпадае контактаваць звялікай колькасцю незнамых людзей, таму досьвед тут моцна дапамагае.

Іншая справа, я яшчэ раз паўтаруся, гэта ня будзе мець вырашальнага значэння. Нядаўна на блогу адной дэпутаткі я прачытала паведамленне, якое, дарэчы, выклікала дыскусію, што сфальсифіковаць выбары магчыма, калі рэзвіца ў працэнтах галасоў за прэ-

тэндэнтаў на дэпутацкае крэсла складае менш за 15 адсоткаў. Калі перавага зьяўляецца больш значнай, наш кандыдат перамагае з большым працэнтам, то як бы адміністрацыя ні хацела, яны не намаляюць патрэбнай лічбы. Намаляюць! Залежыць гэта не ад колькасці галасоў, а ад выбару адміністрацыі. Калі раённае кірауніцтва выдатна разумее, што для яе бяспечнымі паводзінамі зьяўляецца фальсифікацыя нягледзячы ні на што, то ў адпаведнасці са здаровым глуздам яны будуць съядома маляваць лічбы. Можна і больш за 15 адсоткаў сфальсифікаваць. Іншая справа, што калі падтрымка вельмі актыўная дзякуючы тым жа валянтэрам, то фальсифікацыю цяжэй прыхаваць. Як паказвае практика, заўжды знойдзенца хоць адзін участак у акрузе, дзе падлічаюць галасы сумленна. Напрыклад, прыяжджаюць назіральнікі з АБСЭ, і ўжо сябры камісіі тады нічога не вырашаюць. І калі розніца паміж гэтым участкам і іншым аказваецца істотнай, то выплывае на паверхню зъдзейсненая ў выніку фальсифікацыя ў. Гэта, канечне, ня значыць, што вынікі выбараў будуць анульаваныя. Безумоўна, не. Аднак фальсифікацыя лепей заўажная.

Нягледзячы ні на што, я лічу, што ўдзельніцаў у выбараў трэба. Гэта выдатная школа для маладых і актыўных людзей, што жадаюць рабіць паспяховую кар'еру, не абавязкова палітычную, а ўвогуле прафесійную. Трэба скарыстаць гэтую ці не адзіную легальную ў Беларусі магчымасць паказаць сябе ў публічнай прасторы.
Гутарылі Ю.С і М.Б.

Няхай жыве розум!

"Эліту рыхтуем самі" - пад такой прэтэнцыёзной назвай выйшаў артыкул у дзяржаўнай газэце "Беларуская ніва" (15 сьнежня 2007). Варта адразу зазначыць, што ў матэрыяле закраналіся зусім не дасягненыні айчынных генетыкаў у галіне выявіданьня элітных відаў зернебабовых культураў, а праблемы систэмы вышэйшай адукацыі. Чыста выпадкова дата выхаду ў друку гэтага матэрыялу супала з 15-годзьдзем Эўрапейскага гуманітарнага ўніверсytetu. Ляйтматывам кансыпіралягічнага твору сталася выкryваньне "езуїцкіх спосабаў распаўсюду сымяротных віrusaў у цэлы незалежных ад дзяржаваў". Для чытачоў, якія ня ў курсе гісторыі з ЭГУ, аўтар даступна тлумачыць, што ў перыяд сваёй дзейнасці ў Менску гэтая *alma mater* "выключна арыентавалася на Захад і на яго сумнеўныя цывілізацыйныя каштоўнасці". Трэба меркаваць, менавіта празходні вэктар ЭГУ, а не праблемы з арганізацый дыетычнага харчаваньня падштурхнулі ўлады да анульвання ліцэнзii недзяржаўнай ВНУ ў 2004 годзе.

Тым часам закрыты ўладамі

opt_level=highest
Image excluded.

універсytэт працягвае дзейнічаць у суседній Літве. Змушаная эміграцыя вызначыла ня толькі экстэрнітэрыяльны стан ЭГУ, але і справакавала адкрыццё актуальных для краіны магістэрскіх праграмаў, не прывязаных да зашмальцаваных стандарту айчыннай адукацыйнай систэмы. Калі ў далітоўскі час ЭГУ часціцкам крытыкавалі за кшталтаваньне неадекватных беларускаму кантэксту тэарэтычных мадэляў і апалітычнасці, то адкрыццё шэрагу бакаліёрскіх і магістэрскіх праграмаў у Вільні частковая здымае гэтае пытаньне. Да прыкладу, аддзяленыне "Дэмакратыя і грамадзянская супольнасць" з'яўляеца ці не адзінай пляцоўкай для падрыхтоўкі беларускіх палітолягаў. У Беларусі падобных факультэтав

проста няма. Сёлета адбыўся першы выпуск магістратаў-палітолягаў, гатовых выкарыстаць свае веды для ацэнкі сучаснай палітычнай суітасці ў краіне. У гэтым сэнсе "універсytэт у выгнанні" працуе ня толькі на інтэрнацыоналізацыю ўніверсytетскай адукацыі, але і на пэрспэктыву эўрапейскай Беларусі.

У 1936 годзе гішпанскі філёзаф Мігель дэ Унамуна ўпершыню выкарыстаў панятак "нэкрафілія" ў дачыненні да прамовы франкіцкага генэрала Мільяна Астрава ва ўніверсytетэ Саліманкі. Асноўны мэсыдж вайскоўца заключаўся ў словах: "Няхай жыве съмерцы!". Па заканчэнні прамовы генэрала Унамуна ўзыняўся і звярнуўся да аўдыторыі: "Толькі што я пачуў бессэнсоўны нэкрафільскі заклік: "Няхай жыве съмерцы!". І я - чалавек, які прысьвяціў сваё жыццё фармульяванню парадоксаў, што нярэдка выклікалі гнеў неразумення, - я могу сказаць вам як спэцыяліст, што гэты парадокс мне агідны (...). Мы знаходзімся ў храме. Гэта храм розуму - і я ягоны вярхоўны жрэц..."

Ад помсты целахоўнікаў генэрала Астрава са старэлага прафэсара ўратавала заступніцтва дыктатара Франка, якога ў свой час падтрымаў Унамуна.

Хочацца верыць, што дзяржаўныя ВНУ здольныя падрыхтаваць эліту самастойна. Галоўнае, каб ад падобных катэгарычных заявў не даносіўся саладжавы трупны смурод у стылі мілітарыста Мільяна Астрава.

Здымак з al-iwy.livejournal.com

ХРАНАЛЁГІЯ

1991 г. Падчас сустрэчы акадэміка А. Міхайлava, мітрапаліта Менскага і Слуцкага Філарэта і У. Дунаева зьявілася ідэя стварэння Эўрапейскага гуманітарнага ўніверсytету.

1992 г. Заснаванье прыватнай навучальнай установы "Эўрапейскі гуманітарны ўніверсytэт" у Менску.

2002 г. Уступленье ў міжнародны ўніверсytетскі кансорцыюм Campus Europaе, мэтай якога

з'яўляеца датэрміновая рэалізацыя ідэяў Балёнскай дэкларацыі.

2004 г., ліпень. Пасыль чарговай адмовы на патрабаванье Міністэрства адукацыі аб адстайцы рэктара А. Міхайлava Ўпраўленыне справамі презыдэнта запатрабавала вызваліць будынак, дзе з'мяшчаліся навучальныя і навуковыя памяшканыні.

На падставе адсутнасці ў ЭГУ неабходнай колькасці навучальных і адміністратыўных памяш-

каньняй Міністэрства адукацыі пазбавіла ўніверсytет ліцэнзii на вядзенне адукацыйнай дзейнасці.

2005 г., восень. Пачатак рэалізацыі бакаліёрскай і магістэрскай падрыхтоўкі ў Вільні (Літва) для студэнтаў з Беларусі.

2005 г., люты. Наданыне ўрадам Літвы ЭГУ статусу ўніверсytету.

2007 г. Першы выпуск магістратуры ЭГУ ў Вільні.

Паводле сайту www.ehu.lt

Магістэрскія дасьледаваньні

Першыя выпускнікі віленскай магістратуры ЭГУ "Дэмакратыя і грамадзянская супольнасьць" ласкава падалі для часопісу "Асамблей" тэмы сваіх магістэрскіх працаў. У пытаньнях праведзеных дасьледаваньні ўсе ахвочыя могуць ліставаць на скрыню mag@belngo.info.

РЭЛІГІЙНА-ПАЛІТЫЧНАЯ ПРАСТОРА Ў СУЧАСНай БЕЛАРУСІ

Яраслаў Бекіш

Праведзенае дасьледаваньне дазваляе зрабіць высновы пра тое, што ў сучаснай Беларусі праходзяць працэсы палітызацыі рэлігіі, якія канстытууюць спэцифічную рэлігійна-палітычную прастору. Дадзенныя працэсы выяўляюцца ў актывізациі канфесійных і пазаканфесійных групаў інтэрэсаў і ўзаемаабумоўленыя разъвіцьцём дзяржаўнай палітыкі і шэрагам іншых фактараў.

У працэсе палітызацыі рэлігіі дзяржаўная ўлада робіць спробы, скіраваныя на стварэнне грамадзянскай рэлігіі на падставе праваслаўя. У супрацьвагу гэтаму, правацэнтрысцкай апазыцыяй рэалізуецца праект стварэння палітычнай рэлігіі пазаканфесійнага харкатару нацыяналістычнага тыпу на аснове хрысьціянскай рэлігіі.

У работе выкарыстаныя паліталягічныя і рэлігіязнаўчыя мэтады дасьледаваньня, аналіз заканадаўчых актаў, што рэгулююць дзейнасць рэлігійных арганізацый, вывучэнне кантэнтаў вэб-рэсурсаў, абагульненьне, систэматызацыя і парашунанье розных формаў рэлігійна-палітычнай прасторы.

ФАРМАВАНЬНЕ СПАЖЫВЕЦКАЙ ПАЛІТЫЧНОЙ КУЛЬТУРЫ Ў БЕЛАРУСІ (НА ПРЫКЛАДЗЕ КАМПАНІИ "ЗА БЕЛАРУСЬ")

Мікола Бянько

У межах магістэрскага дасьледаваньня аўтар разглядае асаблівасці фармаванья палітычнай культуры ў Беларусі. Для пазначэння спэцыфічнага тыпу палітычнай культуры, якая склалася ў Беларусі ў выніку постсавецкіх трансфармацый, быў распрацаваны і ўведзены ў науковы ўжытак тэрмін "спажывецкая палітычная культура". Асноўнай ры-

сай такога тыпу палітычнай культуры ёсьць імкненне насельніцтва палепшыць свой матэрыяльны дабрабыт за кошт адчужанасці ад палітычнага ўзделу. "Спажывецтва" ў постсавецкіх грамадзтвах, робіць выснову аўтар, можа стаць элемэнтам, які зробіць аўтарытарную систэму ўстойлівой і не адчувальнай для вонкавых імпульсаў.

Правядзенне кампаніі "За Беларусь" спрыяла ня столькі рэканструкцыі мадэляў паводзінаў, характэрных для савецкай палітычнай культуры, колькі візуальна ўвасобіла нормы спажывецкага грамадзтва. Фукадыянская форма дыскурсіўнага аналізу плякатаў з сэрыі "ЗА Беларусь" прадэманстравала, што ў беларускім грамадзтве атрымалі распаўсюд каштоўнасці, якія ляжаць у падмурку спажывецкай палітычнай культуры.

РОЛЯ НЯЎРАДАВЫХ АРГАНІЗАЦЫЯЎ У ПАЛІТЫЧНЫМ УДЗЕЛЕ ВА ЎМОВАХ АЎТАРЫТАРЫЗМУ (НА ПРЫКЛАДЗЕ БЕЛАРУСІ)

Ганна Канюс

Аўтарка дасьледуе спэцыфіку разъвіцьця грамадзянской супольнасці ў посткамуністычных краінах. Актуальнаясць працы вынікае з того, што ў дачыненні да Беларусі разъвіцьцё няўрадавых арганізацый і прыклады іх ўзделу ў палітычным жыцці разглядаюцца часта паэтапна і несystэмна. Дасьледаваньні, праведзеныя ў магістэрскай працы, дазваляюць прасачыць тэндэнцыі разъвіцьця палітычнага ўзделу няўрадавых арганізацый у перыяд з 1991 па 2006 гады.

У працы пададзеныя варыянты працэсу палітызацыі НДА, раскрытыя прычыны палітызацыі НДА ў Беларусі, а таксама ўплыў гэтай звязы на разъвіцьцё грамадзянской супольнасці цалкам.

opt_level=highest
Image excluded.

УПЛЫЎ ЭЎРАЗВЯЗУ ЯК ВОНКАВАГА АКТАРА НА ПАЛІТЫЧНЫЯ ПРАЦЭСЫ Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ

Зьміцер Кухлей

Аўтар разглядае ўзьдзеяньне Эўразвязу на палітычныя працэсы ў Беларусі. Дасыледаваныне праводзіцца ў межах транзытолягічнай парадыгмы на падставе аналізу літаратуры, гісторычнага аналізу, аналізу афіцыйных дакумэнтаў МЗС Беларусі, інстытуцыяў Эўразвязу і аналізу звестак сацыялягічных дасыледаваньняў. Згодна з аўтарскімі высновамі, "дзеяньні ЭЗ, скіраваныя на дэмакратычную трансфармацыю беларускага аўтарытатуруму, маюць недастатковую эфектыўнасць".

Актуальнасць магістэрскай работы - у спробе аўтара распрацаваць крытэрыі эфектыўнасці ўпльыву вонкавага актара на палітычныя працэсы краіны. На аснове дасыледаваньня магчымая выпрацоўка рэкамэндацыяў па ўдасканаленіні мэханізмаў упльыву ЭЗ на палітычныя працэсы у Беларусі дзеля яго дэмакратызацыі.

ФЭНОМЭН КВАЗІДЭМАКРАТЫ НА ПОСТСАВЕЦКАЙ ПРАСТОРЫ (НА ПРЫКЛАДЗЕ БЕЛАРУСІ)

Юлія Сівец

Аўтар аналізуе тэндэнцыі фармаваныня квазідэмакратычных рэжымаў на постсавецкай прасторы, раскрывае панятак квазідэмакраты і акрэслівае асноўныя прыкметы гэтага фэномену.

Выкарыстоўваючы такія мэтады, як аналіз дакумэнтаў, сацыялягічных дасыледаваньняў і навуковай літаратуры, кампаратыўны аналіз, была зробленая выснова, што ў выніку постсавецкіх трансфармацыяў у Беларусі склаўся квазідэмакратычны рэжым са сваімі адметнасцямі, якія вылучаюць яго сярод падобных рэжымаў на постсавецкай прасторы.

Актуальнасць работы - у вырашэнні праблемы намінацыі беларускага рэжыму, які ня ёсьць ні аўтарытартным, ні дэмакратычным. Пры дапамозе кампаратыўнага аналізу постсавецкіх транзытаў у Беларусі і Расеі былі вызначаныя наступныя асаблівасці квазідэмакратыі, уласцівыя беларускаму рэжыму: пэрсаналізацыя рэжыму, кіраваныя характеристыкі грамадзянскай супольнасці, дэкляратыўнасць правоў і свабодаў, аднабаковая камунікацыя паміж уладай і грамадзянамі.

ДЗЯРЖАЎНА ПАЛІТЫКА Ў ДАЧЫНЕНЬНІ ДА НЕКАМЭРЦЫЙНЫХ АРГАНІЗАЦЫЯЎ У РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ (1996-2006 ГГ.)

Вольга Смалянка

Мэта працы - вывучэнні харкатару ўпльыву дзяржаўнай палітыкі на НДА ў Беларусі. У межах гэтага магістэрскага дасыледаваньня аўтар зася-

роджваеца на вызначэнні практикі дзяржаўнай палітыкі ў дачыненьні рэгуляваньня НДА ў краінах посткамуністычнай трансфармацыі на прыкладзе міжнародных стандартоў і досьведу Славакіі. Асноўная выснова працы: беларуская практика рэгуляваньня НДА не адпавядае міжнародным прававым стандартам у гэтай галіне. Палітыка дзяржавы ў сферы НДА, абумоўленая календаром выбарчых і іншых палітычных кампаніяў, скіраваная на мінімізацыю ўпльыву НДА і іх ізаляцыю ад грамадзтва. Тым жа часам палітыка ўладаў у гэтай плашчыні ня ёсьць стабільнай, часцяком нясе сітуацыйны характар.

Дзяржаўная палітыка прывяла да расколу трэцяй сектара паводле прыкметы палітычнай ляяльнасці (палітызация і дэпалітызация НДА), дэлегалізацыі многіх НДА, зъмяншэння значнасці грамадзкой дзейнасці НДА, паўставання новых форм аўтарытатуруму, якія незалежныя ад грамадзянскай супольнасці, якія найбольш выявіліся ва ўмовах кансалідаванага аўтарытарнага пэжыму.

ІНФАРМАЦЫЙНА-КАМУНІКАЦЫЙНЫЯ ТЭХНАЛЁГІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГРАМАДЗЯНСКАГА ЎДЗЕЛУ Ў СУЧАСНЫХ ДЭМАКРАТЫЯХ

Яўген Фурсеев

У межах магістэрскага дасыледаваньня аўтарам робіцца спроба вызначэння магчымасцяў выкарыстання інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій (ІКТ) як сродку дэмакратычнага грамадзянскага ўдзелу ва ўзаемадзеяннях грамадзянаў і ўладных інстытуцыяў. Праца грунтуецца на аналізе тэарэтычных дасыледаваньняў, прысьвежаных праблемам электроннай дэмакратыі і электроннага ўдзелу, афіцыйных дакумэнтаў і праграмах стварэння электроннага ўраду, развязанні электроннай дэмакратыі і актывізацыі ўдзелу грамадзянаў пры дапамозе ІКТ. Аналіз колькасных звестак дэмансструе, што нават сярод развязітых краінаў ня надта высокі індэкс электроннага ўдзелу, пераважаюць мэтады пасіўнага ўдзелу грамадзянаў, патэнцыял электроннага ўдзелу яшчэ далёкі ад свайго поўнага выкарыстання.

Істотнымі перашкодамі падвышэння ролі грамадзянскай актыўнасці ёсьць два фактары. Па-першае, пагроза таго, што замест дэкляраваных мэтай можа дасягнца эфект росту няроўнасці і далейшая канцэнтрацыя ўлады элітаў. Па-другое, праблема электроннай сацыяльной уцягнутасці, якая зьяўляеца ня столькі праблемай дасягнуць да ІКТ, колікі праблемай электроннага ўдзелу.

Некамэрцыйныя арганізацыі й асабістыйя сеткі лідэраў*

Зьміцер Кухлей

Некамэрцыйным арганізацыям у сучасным сьвеце, асабліва ва ўмоствах Беларусі, неабходна выпрацоўваць новыя мэханізмы й шляхі пашырэння сваіх ідэяў і паспяховага распаўсяду ў прынцыці гэтых ідэяў з боку грамадзтва. Асабістыйя сеткі лідэраў грамадзкай думкі, якіх варта ўсьлед за Роналдам Бэртам разглядаць як пасрэднікаў (альбо праваднікоў) грамадзкай думкі, могуць стаць найбольш удалай мадэлью пашырэння некамэрцыйнай арганізацыі свайго ўплыву як на грамадзтва ў цэлым, так і на мэцэнатаў.

У беларускіх умовах для некамэрцыйных арганізацыяў, якія ня маюць дзяржавнай падтрымкі, каналы сувязі з грамадзтвам праз сродкі масавай інфармацыі заблакаваныя, доступ насельніцтва да альтэрнатыўнай інфармацыі амаль адсутнічае. У апошнія гады адбылося выцісканыне з мэдыйнай прасторы незалежных СМІ, а што да беларускіх дзяржаўных, дык яны ператварыліся ў сродкі масавай пропаганды, якія цалкам ігноруюць працэсы, што адбываюцца па-за межамі дзяржаўнай афіцыйнай палітыкі. Стварэнне альтэрнатыўнай сеткі распаўсяду інфармацыі, якая б улучала ў сябе асабныя сеткі лідэраў - пасрэднікаў грамадзкай думкі, дазволіла б вырашыць праблему сувязі з грамадзтвам, выкліканую адсутнасцю сродкаў масавай інфармацыі. Больш за тое, неабходнасць стварэння альтэрнатыўных шляхоў распаўсяду сваіх ідэяў выкліканая яшчэ і тым фактам, што роля СМІ ў гэтым працэсе значна завышана як іх уплыў на грамадзтва

неадназначны. Гэта пацьвярджаецца дасьледаваньнямі Лацарс-фэлда, Бэрэлсаны й Гаўдэта (паводле Ronald S. Burt. Social Capital of Opinion Leaders), паводле якіх не было выяўлена простага ўплыву сродкаў масавай інфармацыі на рагшэнне выбараў, а "ідэі атрымліваліся з радыё, раздрукаваліся лідэрамі думак і ад гэтых лідэраў прыходзілі да менш актыўных сэктараў грамадзтва". Такім чынам, роля лідэраў - пасрэднікаў грамадзкай думкі ў кантролі за інфармацыйнымі плынямі значная, а ў некаторых выпадках, напрыклад,

паміж рознымі групамі дзіркамі ў грамадзкай структуры. Гэтыя структурныя дзіркі перашкаджаюць вольнай цыркуляцыі інфармацыі паміж усімі індывидамі, але адначасова яны ствараюць перавагі пасрэднікам альбо тым, хто злучае сеткі. У час камунікатыўна-інфармацыйнай рэвалюцыі ѹ інфармацыйнага грамадзтва галоўнай каштоўнасцю становіща інфармацыі. Аднак, як было заўважана ў дасьледаваньнях Лацарс-фэлда, Бэрэлсаны й Гаўдэта, людзі ў большай ступені ўспрымаюць інфармацыю, якая дасягае іх толькі праз лідэраў - пасрэднікаў думак, людзей, блізкіх да іх па сувязях. Гэта звязана з тым, што адным з вынікаў камунікатыўна-інфармацыйнай рэвалюцыі ёсьць узрастанье колькасці шумоў і лішку інфармацыі, якую людзі ня ўстане перапрацаўваць, вылучыўшы патрэбнае для сябе. Гэты працэс характэрны і для Беларусі, толькі ў нашых умовах, што да дзеянасці НКА, яшчэ й немагчыма данесці свае ідэі да шырокага кола грамадзтва праз СМІ і ўзельніцаў у канкурэнцыі за ўвагу грамадзянаў. Індывиды становяцца менш успрымальныя да інфармацыі, а лідэры - пасрэднікі думак адагрываюць для іх ролю фільтраў, якія адсочваюць і перадаюць патрэбную інфармацыю. Гэтыя пасрэднікі кантролюць плынь інфармацыі. Сыпярша атрымліваюць з пэўнай кропкі паведамленыне, а потым у выніку ўплыву правадніка інфармацыя распаўсяджваецца ўнутры ягонай сеткі. Такім чынам, атрымліваецца, што праваднікі думак займаюць не цэнтральнае месца ў сваёй группе, а знаходзяцца збоку, на мяжы групы, і злучаюць яе з астатнімі.

Працяг на стар. 22

Грамадзтва складаецца зь вялікай колькасці адносна ізаляваных групаў, а інфармацыя цыркулюе галоўным чынам унутры гэтых групаў, а не паміж імі

пры палітычнай мабілізацыі ў час выбараў, пра што ішлося вышэй, вырашальная.

Такая роля лідэраў - пасрэднікаў грамадзкай думкі вынікае з асаблівасцяў мэханізму распаўсяду інфармацыі. Грамадзтва складаецца зь вялікай колькасці адносна ізаляваных групаў, а інфармацыя цыркулюе галоўным чынам унутры гэтых групаў, а не паміж імі. Р. Бэрт называе слабыя сувязі

* Эсэй выкананы ў межах навучанья ў магістратуры ЭГУ "Дэмакратыя і грамадзянская супольнасць".

У Беларусі стартуе антыядравая кампанія

Грамадзкія актыўісты Беларусі ініцыююць антыядравую кампанію. Падставай для дзеяньня сталіся шматлікія публікацыі ў афіцыйнай прэсе, у якіх выказвалася неабходнасць будаўніцтва і ўвядзення ў эксплюатацыю ў Беларусі атамнай электрастанцыі.

У межах кампаніі плянуецца распрацоўка альтэрнатыўнага энергетычнага пляну без выкарystання атамнай энергетыкі. Да працы будзе прапанавана далучыцца навукоўцам і эканамістам. З нагоды антыядравай кампаніі ў Кіеве ўжо адбылася канферэнцыя, у якой узялі ўдзел беларускія, украінскія і расейскія экалагічныя арганізацыі.

Варта адзначыць, што 2007 актыўісты грамадзкага аб'яднання "Экадом" (адны з ініцыятараў кампаніі) звязрнуліся ў Міністэрства энергетыкі з запытам, у якім закраналася праблема ўдзелу грамадзкасці ў абмеркаванні будаўніцтва АЭС. Зь Міністэрства энергетыкі быў атрыманы адказ за подпісам намесніка міністра Міхадзюка. У ім пазначалася: "У рэспубліцы неабходна праводзіць працу па фармаванні пазытыўнага гра-

мадзкага стаўлення да стварэння ядравай энэргетыкі. (...) для падвышэння даверу да ядравай энэргетыкі неабходна праводзіць шырокі комплекс інфармацыйна-асветніцкай і адукацыйнай працы (...)".

Разам з тым, лідэрка грамадзкага аб'яднання "Экадом" Ірына Сухій лічыць, што "паводле Орхускай канвенцыі, зацверджанай

Указам прэзыдэнта, у Беларусі прадугледжаны ўдзел грамадзкасці ў абмеркаванні пытаньня аб неабходнасці будаўніцтва АЭС. На сёняня ёсьць небяспека, што грамадзкасць прыцягнуць толькі пры выборы месца для АЭС. Таму абмеркаванне мусіць адбывацца менавіта паводле пытаньня будаваць ці не".

Мяркуеца, кампанія будзе рэалізоўвацца ў некалькіх кірунках: інфармацыйная праца з насельніцтвам, навукова-экспертная ў распрацоўцы альтэрнатыўнага пляну і адукацыйная мерапрыемствы для актыўістаў.

I. Скорыкаў

opt_level=highest
Image excluded.

Некамэрцыйныя арганізацыі й асабістая сеткі лідэраў

Працяг са стар. 21

Прымаючы да ўвагі ўмовы дзеянасці НДА ў Беларусі, галоўнае пытаньне, якое трэба вырашыць некамэрцыйнай арганізацыі, каб данесці сваё паведамленне да насельніцтва, - гэта пошук лідэраў - пасрэднікаў грамадзкай думкі. Гэтыя так званыя праваднікі думак маюць свае асобныя сеткі, а менавіта групы людзей, што ў пэўнай ступені знаходзяцца ў інфармацыйнай залежнасці ад свайго лідэра. Унутры сетак распаўся ѿ інфармацыі стымулюеца самімі праваднікамі

думак. Як правіла, яны маюць парыўнальна вялікі сацыяльны капітал і, выступаючы ў ролі экспэртаў, даносіць найбольш важную інфармацыю. Трэба прыніць да ўвагі, што звычайна пасрэднікі ўспрымаюцца як лідэры пэўнай групы, маюць большую колькасць контактаў зь іншымі групамі й лідэрамі гэтых груп - такім чынам, паведамленне некамэрцыйнай арганізацыі будзе ахопліваць групы, якія знаходзяцца збоку ад створанай НКА сеткі лідэраў грамадзкай думкі. Трэба мець на ўвазе, што для лідэраў характэрная канкурэнцыя. Асаб-

ліва важнае значэнне гэта, напрыклад, набывае ва ўмовах, калі арганізацыя шукае сродкі для рэалізацыі пэўнага сацыяльнага праекту й звязраеца па падтрымку да мэцэнатаў. Найбольш эфектуўным шляхам атрымання гэтай падтрымкі будзе выкарystанне сваёй сеткі праваднікоў грамадзкай думкі, якія звязваюць мэнеджараў фірмаў, што прымаюць рашэнне ў галіне сувязяў з грамадзтвам (PR) альбо маюць дачыненне да дабрачыннай дзеянасці. Праз гэту сетку лідэраў некамэрцыйная арганізацыя распаўся юджвае паведамленне аб

"Будаўніцтва АЭС у Беларусі - гэта авантурызм чыстай вады..."

Удзельнік урадавай камісіі па пытаньнях будаўніцтва АЭС, доктар тэхнічных навук Георгі Лепін пракамэнтаваў карэспандэнту "Асамблеі" ініцыятыву ўладаў у рэалізацыі праекту будаўніцтва АЭС у Беларусі.

opt_level=highest
Image excluded.

Лепін: У студзені 1999 году Савет міністраў Беларусі пагадзіўся з рагшэннем адмысловай камісіі пра ўзвядзенне 10-гадовага мараторию на працы, звязаныя з атамнай энергетыкай. Гэты мараторый сканчаецца якраз у студзені

2009 году. Як вы разумееце, да гэтага тэрміну ніякіх размоваў пра будаўніцтва ў Беларусі АЭС ня можа весьціся ў прынцыпе.

Каб пачаць узвядзенне аб'екту, трэба выкананы некалькі абавязковых умоваў. Што да Беларусі -

наша краіна не адпавядае ніводнаму з патрабаваньняў, а таму любыя выказванні пра бясьпеку атамнай энергетыкі выглядаюць прынамсі спэкулятыўна. У выніку рэалізацыі гэтай задумы можна трапіць у вельмі небяспечную ситуацыю.

Нават падчас пошуку пляцоўкі для будаўніцтва АЭС у Беларусі становіща зразумела, што гэтае рагшэнне мусіць быць яшчэ раз перагледжанае. Справа ў тым, што па тэрыторыі Беларусі праходзяць геалягічныя разломы.

Калі падыходзіць да проблемы ўзвядзення атамнай станцыі комплексна, то аргументацыйная схема актыўістаў антыядравай кампаніі можа выглядаць так: папершае, Беларусь ня мае ніякага досьведу ў вырашэнні падобных задачаў. Па-другое, у нашай краіне ніяма ніякіх канкрэтных канструктарскіх распрацовак альбо адмыслоўцаў для праектавання і аблугуювання станцыі. Па-трэцяе, Беларусь ня мае ніякага досьведу ў захаванні радыяцыйных адкідаў.

Працяг на стар. 24

свайм праекце, які можа быць выкарыстаны фірмай для фармавання ці паляпшэння свайго іміджу, стымулювання продажу тавараў і г. д. У выніку разумення падобных пераваг мэнеджарамі фірмаў забяспечваецца іх удзел у праекце й падтрымка пэўнай ініцыятывы.

Што тычыцца распаўсюду некамэрцыйнай арганізацыі ніякага паведамлення альбо інфармацыі аб правядзенні пэўнай акцыі сярод шараговых грамадзянаў, эфектыўнасць выкарыстаныя сетак праваднікоў нашмат большая, чым сродкай масавай інфармацыі. Людзі схільныя ў большай ступені давяраць сваім сябрам альбо

знаёмым, якія ўваходзяць у групу, вызначаныя паміж сабою "моцнымі сувязямі ў слабой эквівалентнасцю" (паводле Ronald S. Burt "Social Capital of Opinion Leaders"). Такім чынам, выкарыстанынем сетак лідераў можна павысіць рэкордатыю валянтэраў для ўдзелу ў арганізацыі пэўных падзеяў, мерапрыемстваў.

Пазытыўны імідж і прыхільнае стаўленне насельніцтва да пэўнай некамэрцыйнай арганізацыі таксама можна сфармаваць пры дапамозе эфектыўнага выкарыстаныя сетак лідераў. Аднак пры гэтым грамадзкія актыўісты павінны ўлічваць двухэтапны працэс камунікацыі й распаўсюд інфар-

мацыі, якая лідэрам-пасрэднікам пэўнай сеткі атрымлівае й перадае ім унутры сеткі, пасля чаго сябры гэтай групы распаўсюджваюць і аблікаркоўваюць інфармацыю ўжо без наўпроставага ўмяшання з боку лідэра-пасрэдніка.

Неабходнасць выкарыстаныя сетак лідераў - пасрэднікаў грамадзкай думкі выкліканая іх большай эфектыўнасцю ў парыўнанні са звычайнімі сродкамі масавай інфармацыі, а ва ўмовах Беларусі зьяўлецца адзінай магчымасцю для некамэрцыйнай арганізацыі ахапіць широкія колы грамадзтва й данесці сваё паведамленне.

Па-чацьвертае, няма адказу што да вывядзення атамнай станцыі з эксплюатацыі. Атрымліваецца так, што ні па адным з пунктаў у Беларусі няма ніводнага адказу ў вырашэнні гэтых задачаў. У такой сітуацыі распачынаецца будаўніцтва АЭС - гэта авантурызм чыстай вады.

Кар.: У канцы 1990-х гадоў адмысловай камісіі ўдалося пераканаць урад у небяспечы будаўніцтва АЭС. Як гэта праходзіла?

Лепін: Сапраўды, у 1998 годзе мы дамагліся ад Савету міністраў ра-

мараторый. У студзені наступнага году з нашай пастановай пагадзіўся Савет міністраў.

Варта зазначыць, камісія з самага пачатку стваралася з улікам таго, што па выніку сваёй працы яна дасыць станоўчае рашэнне. З усёй колькасцю спэцыялістаў толькі 5 чалавек былі рашуча настроены супраць ідэі будаўніцтва АЭС у Беларусі, 7-8 былі прыхильнікамі атамнай энэргетыкі, а астатнія маглі скліцца на карысць гэтай ініцыятывы. Нягледзячы на такі расклад, за шэсць месяцаў працы нам удалося пераканаць большасць, што атамную станцыю будаваць у Беларусі нельга. У заключэнні прапаноўвалася вярнуцца да разгляду пытання аб імавернасці будаўніцтва АЭС, калі ў сувесце зьявяцца новыя тыпы бяспечных рэактараў. Дагэтуль рэактары новага пакалення не зявіліся і, зразумела, не былі прaverаныя.

Дарэчы, адным з выйсцяў у нашай сітуацыі зьяўляецца стварэнне аналягічнай камісіі, якая зможа націснуць на краініцтва краіны.

Паколькі ў наступным годзе завяршаецца дзесяцігадовы пэрыяд дзеяння маратория, чаму б незалежнаму грамадству ў якасці першага кроку не паставіць задачы стварэння новай камісіі?

Кар.: Якія небяспекі можа спрадзіць будаўніцтва атамных станцыяў у Беларусі?

Лепін: Атамная энэргетыка паводле заключэнняў кампетэнтных навукоўцаў - самы небяспечны спосаб вырабу электраэнэргіі. Больш небяспечнага напросту няма. Мы прызываюцца думаць, што атамная энэргетыка небяспечная толькі ў момант аварыі. Выбухнуў, напрыклад, рэактар, а церпяць людзі, што жывуць на заб-

Калі многія ядзершчыкі спрабуюць пераканаць, што атамная энэргетыка чистая, паколькі не выпрацоўвае вуглякілага газу, дык гэта, мякка кажучы, мана.

руджаных тэрыторыях. Чарнобыльскі рэактар дабраўся нават да вельмі аддаленых краінаў. Нават у Швайцарыі ёсьць месцы, прычым менавіта курортныя, на поўдні краіны, дзе ўзровень радыяціі дасягнуў 3 кюры на кв.км. Паводле нашых нормаў, гэта тэрыторыя лічыцца забруджанай. Ёсьць доказы, што гэты сълед менавіта чарнобыльскі. Адзін выбух - і маса краінаў ад яго пацярпела.

Калі многія ядзершчыкі спрабуюць пераканаць усіх, што атамная энэргетыка чистая, паколькі не выпрацоўвае вуглякілага газу, дык гэта, мякка кажучы, мана. Для ажыццяўлення стабільнай працы атамной станцыі існуе, як мінімум, каля дзесятка прадпрыемстваў, што займаюцца яе абслугоўваннем. Гэтыя сатэлітныя прадпрыемствы звычайным шляхам выкідаюць у атмасферу вуглякісы газ.

Пры звычайнym працоўным рэжыме атамны рэактар наносіць шкоду тым, што стала выкідае агрэамадную колькасць радыянукулідаў у атмасферу і грунтавую воду. Атамная станцыя выкідае ў атмасферу такія матэрыялы, што рэзка мяняюць ўласцівасці атмасфэры. Гэтыя змененіні ўласцівасці атмасфэры могуць прывесьці да катастрофічных наступстваў. Гутарыў Віталь Ляшчун

Гэты здымак быў зроблены фатографам Ігарам Кошцінам з ілюмінатара верталёта праз 14 гадзін пасля выбуху на ЧАЭС. Выява атрымалася размытай і зацемненай з-за інтэнсіўнага выпраменявання.

шэння аб стварэнні камісіі, якая мусіла даць заключэнне пра мэтазгоднасць будаўніцтва атамнай станцыі ў Беларусі. Гэтая камісія працавала цягам шасці месяцаў. У сънежні было дадзенае заключэнне, прычым большасцю галасоў, пра небяспеку ўзвядзення ядравага рэактару. З 34 чальцуў камісіі 20 выказаліся за

Ініцыятыва

opt_level=highest
Image excluded.

Стварэнню выставы “Жывое ў нежывым...” папярэднічалі вандроўкі па энэргетычных аб’ектах Беларусі і Украіны.

Для складання каляжу выкарыстаныя аўтарскія фотаздымкі ваколіцаў Чарнобылю, Новалукомскай і Вілейскай ГЭСаў, ветракоў і сонечных калектараў у Волме etc.

Аўтар канцэпцыі выставы Зьміцер Чарткоў пра галоўную ідэю: “мы імкнуліся ўвасобіць, якім чынам жывое жыве ў нежывым, а нежывое ў жывым; як мы кіруем машынамі і як машыны ўжо кіруюць намі”.

Фотаздымкі па Беларусі: Ганна Самарская; у Чарнобылі: творчая группа з праекта “Крык Чарнобыля”.

Сілуэты: Аляксандар Бельскі
Дызайнэры: Міхаіл Фраленкоў, Дзіоніс, Слон.

Экспазыцыя “Жывое ў нежывым...” выстаўлялася на фэсьце сучаснага мастацтва “Мамант – 2007”. Плянуецца тур па Беларусі.

opt_level=highest
Image excluded.

opt_level=highest
Image excluded.

opt_level=highest
Image excluded.

Горадня: абаронім горад ад разбурэньня

Гісторыя адной кампаніі

Адна з найбольш рэзанансных рэгіянальных падзеяў 2007 году - калектыўная абарона старой Горадні. У дадзеным выпадку гаворка ідзе пра группу жыхароў Горадні, якіх аб'яднала пачуцьцё абурэньня барбарскім стаўленнем мясцовых уладаў да гістарычнага твару горада Святога Губэрта. Такі ўсплеск маладзёвай ініцыятывы паразунальны хіба што з абаронай менскіх Курапатаў. У выніку ращучых дзеяньяў маладзёвых актыўістаў гарадзкія чыноўнікі былі змушаныя малаўцімна распавяданцам на старонках дзяржаўнай прэсы пра зацверджаны прэзыдэнтам плян раззвіцця гораду, а старшыня Гарадзенскага гарвыканкаму Антоненку ў інтэрв'ю расейскаму тэлеканалу нават паабяцаў зьесьці ўласны гальштук у выпадку пацверджаньня несанкцыяновых руйнаваньняў старасьцецкіх камніцаў.

Ніжэй Вашай увазе прапаноўваецца матэрыял пра змаганье беларускай маладзі супраць дзяржаўнага левітана ў выглядзе "рэстаўратараў" старой Горадні.

У апошнія гады кіраўнікі Гарадзенскай вобласці і абласного цэнтра ініцыявалі маштабную рэканструкцыю гістарычнага цэнтра гораду. Паводле меркаваньня прадстаўнікоў улады, шматлікія будынкі, што паўсталі ў Горадні ў канцы XVIII - пачатку XX стст., знаходзяцца ў аварыйным стане і не падлягаюць рэканструкцыі.

ЗАМЕСТ ПОМНИКА КАНСТРУКТЫВІЗМУ - КЛЮМБА

Інтэнсіўныя працы па "навядзеніні парадку" пачаліся з рэканструкцыі Савецкай плошчы і пасыля перайшлі ўжо на саму гістарычную забудову на вуліцах Урыцкага, Карла Маркса і г. д. Адметны помнік архітэктуры канструктыўізму на вуліцы Горка-га быў папросту зънесены, а на ягоным месцы з'явілася клюмба з кветкамі. На сёньня ў сьпісах

пад знос знаходзяцца каля 70 аб'ектаў.

Сытуацыя з "добраўпарадкаваннем" гораду выклікала абурэньне ў часткі жыхароў Горадні, якія распачалі кампанію грамадзянскага супраціву.

ЗЬЯЎЛЕНЬНЕ "ГАРАДЗЕНСКАЙ ФАРТЭЦЫ"

Нядбайнай рэканструкцыя Савецкай плошчы ў 2006 годзе, падчас якой быў пацкоджаны культурны пласт былога Ратушнага пляцу, падштурхнула группу гарадзенцаў да першай акцыі грамадзянскага супраціву.

Актыўісты кампаніі дамагаліся ад гарадзкіх уладаў правядзення дадатковых археалагічных даследаваньняў, а таксама перагляду пляну пабудовы падземнага пераходу, які мусіў праходзіць якраз праз падмуркі палацу Радзівілаў. Самы напружаны момант суп-

рацьстаянья - блякаваньне актыўістамі кампаніі экскаватора, на якім праводзіліся працы па рэканструкцыі плошчы. Абаронцам гораду ўдалося адстаяць падмуркі Радзівілаўскага палацу, якія ня зьнішчыліся будаўнікамі, а былі закансэрваваныя. Што да гісторычнага пласту - большая частка была зънятая, шматлікія гістарычныя знаходкі загінулі пад каўшамі экскаватораў.

Наступны этап кампаніі - інфармаванье насельніцтва Горадні пра руйнаванье дому №29 на вуліцы Горкага, што быў зънесены будаўнікамі патаемна і з тэхнічнымі парушэннямі.

У траўні - ліпені 2007 году, калі ўзынікла пагроза разбурэньня гістарычнага аблічча цэнтра Горадні, назіралася найбольшая актыўнасць удзельнікаў кампаніі. Ля будынку №5 на вуліцы Ўрыцкай (канец XIX ст.) маладзь ладзіла штодзённыя дзяжурствы, каб зноў, калі спатрэбіца, стаць на шляху экскаватораў.

Чарговы аб'ект, які імкнуліся ўратаваць актыўісты, - гарадзенская сынагога. Каменем спатыкненія сталася ращэнне мясцовых уладаў пракласці дарогу паблізу ад помніка архітэктуры. У акцыі супраціву удзельнічала студэнцкая маладзь і гісторыкі. Каб сунішыць сітуацыю, да пратэстоўцаў прыехаў старшыня гарвыканкаму Аляксандар Антоненка. Чыноўнік намагаўся пераканаць, што ўсе працы вядуцца згодна з генэральным пляном раззвіцця гораду, зацверджаным у 2003 годзе Аляксандрам Лукашэнкам. Пасля няўдачы Антоненка аддаў загад аб затрыманні актыўістаў.

Першыя сур'ёзныя затрыманні адбыліся падчас абароны млына XIX ст. на вуліцы Васілька. Трынаццаць маладзёнаў, якія сталі на шляху будаўнічай тэхнікі, былі дастаўлены ў суд Ленінскага раёну Горадні. У выніку, усе паўнолетнія удзельнікі пратэстнай акцыі атрымалі адміністратыўныя папярэджаньні, адзін быў змушаны выплаціць штраф.

У межах кампаніі па ратаваньні гістарычнай Горадні 30 чэрвеня быў праведзены агульнаарэспубліканскі летнік "Гарадзенская

фартэцыя". Цягам некалькіх дзён моладзь распаўсюджвала інфармацыйная матэрыялы і ладзіла тэматычныя флэш-мобы. Па заканчэнні летніка актыўныя дзеяньні практична згарнуліся.

СПРОБА ПРАВЯДЗЕНЬНЯ РЭФЭРЭНДУМУ

Адным з вызначальных этапаў кампаніі па абароне старога гораду сталася спроба правядзення гарадзкога рэфэрэндуму. Цягам некалькіх месяцаў, пачынаючы з траўня 2007 году, у горадзе распаўсюджваліся інфармацыйная матэрыялы з заклікам далучыцца да кампаніі. Падобныя дзеяньні не атрымалі належнага розгаласу ў грамадстве. У выніку распаўсюду матэрыялаў да кампаніі далучылася ўсяго каля 15 чалавек.

ЧАМУ НЕ АТРЫМАЛАСЯ РЭАЛІЗАЦІЯ ЗАДУМУ АРГАНІЗАЦІІ РЭФЭРЭНДУМУ?

- адсутнасць практикі правядзення мясцовых рэфэрэндумаў. Гэта было прычынай недакладнага афармлення дакумэнтаў пры падачы заявы на яго правядзенне;

- недахоп фінансавых сродкаў, які выклікаў некалькі істотных проблемаў: немагчымасць правядзення добрай інфармацыйнай кампаніі, проблемы з аплатай паслуг юрыстаў пры афармленні дакумэнтаў;

- малая колькасць валянтэраў. Для правядзення мясцовага рэфэрэндуму ў Горадні трэба было сабраць ня менш за 23 000 подпісаў. У зборы подпісаў удзельнічалі ўсяго каля 50 чалавек;

- адсутнасць веры ў перамогу. Амаль ніхто з сяброў ініцыятыўнай групы па правядзеніі рэфэрэндуму прости ня верыў, што ўлады дазволяць гэтую акцыю. Так і адбылося.

НЕДАХОПЫ КАМПАНІІ, УНУТРАНЫ ПОГЛЯД

- адсутнасць канкрэтнага пляну дзеяньняў. Вынікам гэтай проблемы сталася штучнасць асобных акцыяў, іхная неарганізаванасць і малая колькасць удзельнікаў;

opt_level=highest
Image excluded.

opt_level=highest
Image excluded.

- адсутнасць адзінага каардынатора цэнтра. Актыўісты кампаніі ўяўлялі сабой некалькі груповак (навукоўцы, моладзевыя актыўісты, партыйцы), якія ішлі да адной мэты, але рознымі шляхамі;

- брак якаснага інфармацыйнага матэрыялу, які б дапамог жыхарам Горадні ўсвядоміць значнасць проблемы і пашырыць колькасць актыўных удзельнікаў грамадзкага супраціву;

- адсутнасць узаемадзеяння з уладнымі структурамі. Вынік - адсутнасць дакладных звестак пра час і месца правядзення пэўных будаўнічых працаў.

СТАНОЎЧЫЯ ВЫНІКІ

Плюсам кампаніі сталася выкарыстаныне Інтэрнэту для мабілізацыі і інфамаваныня насельніцтва пра навіны зь перадавой абароны

гораду. Рэзананс быў даволі вялікі, што выявілася ў рэакцыі ўладаў і дзяржаўнай прэсы. На прыклад, на гарадзенскім тэлебачаныні зьявіўся сюжэт, у якім абаронцаў архітэктурнай спадчыны палівалі брудам, съцвярджалі, што яны не жадаюць, каб родны горад квітнеў і прыгажэў. Галоўны ідэоляг гарадзенскай вобласці Марыя Бірукова заявіла, што такіх людзей увогуле трэба ізаляваць ад грамадзтва.

Зацікавіліся кампаніяй і замежныя СМИ. Так, расейская тэлевізійная кампанія ОРТ зрабіла сюжэт, у якім і прадстаўнікі ўлады, і ўдзельнікі гарадзенскага супраціву змаглі выказацца што да гэтай проблемы.

Грамадзкім актыўістам удалося дамагчыся перагляду некалькіх рашэнняў наконт шэрагу будынкаў.

Кацярына Бычак

Яшчэ раз да пытаньня

"інтэлектуалаў і грамадзянскай супольнасці"

*"Дзе мой пюпітар?
Я цяпер кампазытар!"
- gurt the UNB*

Ляйтматывам большасці выступаў былі нараканьні на адсутнасць прыдатных камунікацыйных пляцовак для кшталтаванья ўласных праектаў. Падобныя выказванні гучалі з вуснаў "інтэлектуальнага дэндзі" Ўладзімера Мацкевіча, намесніца старшыні рады ЗБС "Бацькаўшчына" Ніны Шыдлоўскай, арганізатора круглых столоў пры часопісе "ARCHE" Дзяніса Мельянцова і etc.

Уладзімер Мацкевіч артыкуляваў праблему адсутнасці ў краіне публічнай прасторы досыць спэцыфічным чынам. Маўляў, да моманту ягонага прыезду ў Беларусь у 1993 годзе тут не назіралася ні самастойнай інтэлектуальнай традыцыі, ні грамадзянскай супольнасці. Паводле спадара Мацкевіча, ад таго часу з-за лянаты грамадзкіх лідэраў мала што зъмянілася.

Дзяніс Мельянцоў распавёў прысутным пра праграму мінімум сэрыі круглых столоў з прадстаўнікамі незалежнай экспертынай супольнасці. Як вынікала зь ягонага выступу, у межах праекту плянавалася ня столькі стварыць пэўную інтэлектуальную супольнасць, колькі наладзіць камунікацыю паміж палітыкамі, грамадзкімі актывістамі, журналістамі і аналітыкамі. У выніку вымалеваўся прадукт, дакладней, ядро інтэлектуальнага прадукту, якое атрымае выгляд друкаванага выдання. Дакладчык заўважыў, што ў працэсе арганізацыі сустэреччаў прадстаўнікоў інтэлектуальных супольнасцяў паўсталая праўлема нямоцнай цікавасці дэмпілітыкаў да экспертыных меркаванняў.

Адна з цэнтральных праблемаў форума, якая пастаніна ўсплыўвала ў працэсе дыскусіі, - замкнё-

Канфэрэнцыя "Інтэлектуалы і грамадзянская супольнасць", што адбылася ў першай дэкадзе сінегня 2007, пакінула неаднозначнае ўражанье. Рэч у tym, што ў самой назыве форуму арганізаторы запраграмавалі сытуацыю апазыцыі грамадзянской супольнасці і інтэлектуалаў. Калі пагадзіца з такім штучным разъмежаваннем, то паўстае пытаньне легітымнасці інтэлектуалаў, якія не рэпрэзэнтуюць структуру трэцяга сэктару.

opt_level=highest
Image excluded

насць інтэлектуальных супольнасцяў. На думку ўсё таго ж Мацкевіча, ніводзін з асяродкаў не гатовы працаваць у рэчышчы стварэння ведаў, адэватных сёньняшнім беларускім рэаліям. Інакш кажучы, усе беларускія цэнтры інтэлектуальнага жыцця не гатовыя ўспрыніць ідэі Мацкевіча. У такім разе паўстае пытаньне самадастатковасці створанай камандай Уладзімера Мацкевіча Агенцыі гуманітарных тэхналёгій. Няўжо гэтая структура не выконвае задачы "рэтрансляцыі вучэння ў масы"? Такая пастановка пытаньня ставіць пад сумнёў прэтэнзіі Мацкевіча на манаполію грамадзянскай адукацыі. Зрэшты, пры спрыяльных для беларускага трэцяга сэктару варунках, якія б спарадзілі разнастайнасць дасьледніцкіх, інтэлектуальных і навуковых асяродкаў, падобных дыскусіі не магло б паўставаць у прынцыпе.

Дзеля справядлівасці варта адзначыць, што астатнія ўдзельнікі канфэрэнцыі ня надта ахвотна ўвязваліся ў спрэчкі з эпатажным інтэлектуалам Мацкевічам. І справа тут ня столькі ў вонкавай бездакорнасці ягонай канцепцыі, пры азнаямленыні зь якой крытычныя інтэлектуалы папаўняюць шэрагі адэптаў мэтадалёгіі, колькі ў неожданыні самога спадара Мацкевіча прыслухоўвацца да меркаванняў сваіх апанэнтаў.

Інтэсіўныя рэпрэсіі ў дачыненіні да трэцяга сэктару падштурхоўваюць ягоных лідэраў і ідэолягіяў наладжваць дадатковыя камунікацыйныя каналы, у tym ліку і праз арганізацыю падобных сэмінараў. Гэтая тэнденцыя мае аб'ектыўныя характар. Пытаньне легітымнасці інтэлектуалаў здымаецца, калі яны не супрацьпастаўляюць сябе грамадзянскае супольнасці, а ёсьць ейнымі прадстаўнікамі.
Алег Яцко

Збор сродкаў на надмагільны помнік паэту Анатолю Сысу хтосьці можа назваць прыкметай рэдкай салідарнасці беларусаў. Піяршчыкі не палічылі б гэтую акцыю надзвычайнай. Вядома, што карцінка “пахаваньне героя” (гэтаксама як дзеткі, прыгожы жанчыны) ёсьць бяспрайгрышным вобразам, пад які хутка зъбираюцца галасы выбарцаў ці гроши. Узгадайма пахаваньне Васіля Быкава ў чэрвені 2003 году. Рэзвітаныне з народным пісьменынкам пераўтварылася ў шматтысячнае шэсцьце на галоўным праспэкце сталіцы. Бел-чырвона-белая сцягі з чорнымі стужкамі суправаджалі ў апошні шлях нацыянальную легенду. Улада не адважылася перашкаджаць “правядзеньню несанкцыянаванай акцыі”, бо рэакцыя засмучаных людзей магла б стаць непрадоказальнай.

Паэта Анатоля Сыса не называлі легендай пры жыцці, хаця і адзначалі ўнікальнасць таленту. Героем беларускага наратыву¹ Анатоль Сыс становіцца цяпер, пасля съмерці. Гісторыя - гэта не падзеі і факты. Гэта наратыв, які апісвае падзеі і факты. Падворак паэтавай хаты ў вёсцы Гарошкаў пад Гомелем, як і Каstryчніцкая плошча пасля сакавіка 2006 году, становіцца для беларусаў знакавым месцам. Тоё, што мясцовыя ўлады другі год запар не даюць памяшканья для правядзення чытаньня ў гонар Сыса, грае толькі на карысць пісаныня легенды. Вакол асобы Сыса ствараецца арэол супраціву, які ўводзіць паэта ў Гісторыю.

У траўні 2008 году, да трэціх угодкаў съмерці Анатоля Сыса, на магіле паэта ў Гарошкаве будзе ўсталяваны помнік. Аўтар эскізу надмагільля, скульптар Гэнік Лойка, пагадзіўся працаўцаў бясплатна. Сродкі на аплату матэрыялаў, працу рабочых ды транспартаваньне помніка ў Гарошкаў (каля 1,5 тысячы даляраў) былі сабраныя за адзін рок-канцэрт, зладжаны ў касыёле сябрамі паэта. На знак павагі да вялікага паэта музыкі пагадзіўся выступаць бяз грошай. Больш за тое, некаторыя артысты

Сыс у найноўшай Гісторыі

opt_level=highest
Image excluded.

нават пакрыўдзіліся на арганізата-
раў дабрачыннай імпрэзы, бо не
былі запрошаныя да ўдзелу.

Прычыны крыўды зразумелыя: безь перабольшання, Сыс цяпер дае ўнікальную магчымасць для кожнага ня толькі пайдельнічаць у стварэнні наратыву, але і пакінуць сваё імя ў нацыянальнай Гісторыі. Трэба аддаць належнае тым людзям, якія ўсьведамляюць эпахальнасць падзеі. Але, на жаль, нават самыя “прасунутыя” забываюцца на вечнае перад будзённымі проблемамі.

Тут гаворка пра тых, каго цяпер некаторыя называюць “Праляскоўскі і кампанія”. Ня хочацца чарговы раз вярэдзіць пачуцьці фанатаў, але выглядае на тое, што 40 хвілінаў размовы з галоўным ідэолягам зрабілі больш, чым гады паўпадпольнага (але легендарнага!) існаванья. Нібыта з рацыянальнага пункту гледзішча ўсё выглядае слушна: разумны дыялёг, імкненіне абараніць калегаў па цэху. Але гэта ня ўчынак герояў, а

паводзіны звычайных людзей, якія клапоцяцца пра сям'ю, заробак ды творчую рэалізацыю. Хай бы на-
самрэч на тую сустрэчу даслалі замест сябе палітыка, як гэта пра-
панаваў кіраунік “Свабоднага тэ-
атру” Мікалай Халезін! Палітыкаў
рэдка калі называюць “сумлень-
нем нацыі”, таму нават сумнеў-
ныя дамовы іхнаму іміджу ня
шкодзяць.

Рызыкну прагназаваць, што ў хуткім часе індэкс цытаваньня беларускіх рокераў зьнізіцца. Калі раней Лявона Вольскага журналісты прасілі выказаць меркаваньне з ўсялякай нагоды, дык цяпер ён будзе цікавы выключна адмыслоўцам. У беларускім наратыве рок-музыкам цяпер пакінутае месца толькі персанажаў другога пляну.

А беларусам трэба шукаць і ствараць іншых актораў для сваёй Гісторыі. На шчасьце (ці на гора?), імя Анатоля Сыса ў нацыянальному пантэоне герояў занесене ўжо назаўжды.

Юнэля Сальнікова

ЗАЎВАГІ

¹ Наратыв (анг. і фр. narrative – аповед, апавяданье) – панятак з гісторыографіі, які тлумачыць сэнс гісторычнай падзеі ў канцэксце аповеду пра гэту падзею. Удалай спробай падаеца стварэнне нацыянальнага наратыву найноўшага часу пад назвай “Плошча”. Некалькі сотняў маладзёнаў, якія мерзлі чацвёрта сутак у намётах, - гэта ўжо гісторыя. Падзея падавалася як сама мала ў дзівлюх вэрсіях: “героі Беларусі” і “маладеткі-наркаманы за гроши Захаду”. Другі, дзяржаўны варыянт інтэрпрэтацыі меў значна большы рэсурс для раскрыцкі. Але ўрэшце перамогу атрымаў “герайчны” наратыв, які цяпер дапамагае маладым беларусам вучыцца за мяжой, а іхным бацькам – жыць у надзеі.

Трэці сэктар у эпоху інфармацыяналізму

Вынаходніцтва ў пачатку 1970-х мікропрацэсара і мікракамптара, а ў 1969-м стварэньне Міністэрствам абароны ЗША электроннай камунікатыўнай сэткі, што пазней пераўтварылася ў сучасны Інтэрнэт, прывяло да зьяўленыня новай сацыяльной структуры - інфармацыянае грамадзтва. З гэтага часу, паводле М.Кастэльса, "інтэрактыўная камутарная сетка растуць, ствараючы новыя формы і каналы камунікацыі, фармуючы жыцьцё і фармуючыся жыцьцём адначасова". А якое месца ў інфармацыйным грамадзтве належыць беларускім НДА? На гэтае пытаныне спрабуе адказаць аўтар матэрыялу.

Інтэрнэт укараняеца ў нашае жыцьцё даволі павольна, паранальнна зь іншымі краінамі. Ўсходнія Эўропы, але, здаецца, усё ж хутчэй, чым развязваеца грамадзянская супольнасць. Пры ўсім гэтым, можна сцьвярджаць, што беларускі грамадзянскі актыўізм ужо ўвайшоў у сусьветнае Сеціва (а ў некаторых выпадках нават эміграваў туды, пакінуўшы неэлектроннае жыцьцё). Разам з тым, ён яшчэ далёкі ад асваення магчымасцяў, даступных дзякуючы інфармацыйна-камунікатыўным тэхналёгіям. У гэтым артыкуле мы спрабуем зрабіць агляд сродкаў і падыходаў, практикаваных недзяржаўнымі арганізацыямі ды ініцыятывамі ў сувеце, а таксама паразаўаем стан электроннага актыўізму ў Беларусі і іншых краінах.

НЕВЯЛІКАЯ ДАВЕДКА

Амэрыканскія і заходнезэўрапейскія НДА выйшлі ў Сеціве практычна ў той жа час, калі зьявілася мода на "хатнія старонкі". Першымі матывамі падобнай актыўнасці было, як і ўва ўсіх, жаданыне паспрабаваць новыя тэхналёгіі, "быць ня горшымі за астатніх". Крыху пазней, з ростам аўдыторыі Інтэрнэту, стварэньне сайтаў стала больш рацыянальным: зь іх дапамогаю пачалі на-

ладжваць сувязь з кліентамі і партнёрамі. Праўда, сувязь была аднабаковая, паколькі старонкі выконвалі ролю традыцыйных друкаваных бюлетэняў, толькі перанесеных на экран. Інтэрнэт-камэрцыя прастымулявала зьяўленне систэмаў пераводу грошай праз Інтэрнэт, і грамадзкі сэктар адразу скарыстаўся гэтым шанцам, каб зьбіраць ахвяраваныні. А неўзабаве прыйшла інтэрактыўнасць - магчымасць ня толькі падаваць інфармацыю, але і ўзаемадзейнічаць. Блогі і сацыяльныя платформы шырока выкарыстоўваюцца для дзейнасці і прамоцыяў ідэяў групамі рознай сацыяльнай і палітычнай скіраванасці.

НОВЫЯ ФОРМЫ АКТЫВІЗМУ

Новае асяроддзе спарадзіла таксама і новыя формы актыўізму. Група хакераў, вядомая пад назвай Cult Of The Dead Cow ("Культ мёртвай каровы" - гэткая вясёлая назва), стварыла тэрмін хактыўізм (hacktivism). Гэты панятак азначаў дзейнасць у сферы інфармацыйных тэхналёгіяў на карысць свабоднага распаўсюду інфармацыі і абароны правоў чалавека. Тэрмін на некаторы час стаў модным. Аднак хутка быў "размыты" ўчынкамі супольнасцяў, якія называлі сябе хактыўістамі, але займаліся, па-сутнасці,

кібэрхуліганствам і кібэрвандалізмам: зьнішчэннем ці несанкцыянаванай мадыфікацыяй інфармацыі ў Сеціве, - апраўдваючы свае дзеяньні палітычнымі матывамі. Заявіліся сеткавыя флэшмобы: адначасовыя дзеяньні мноства карыстальнікаў Інтэрнэту, скіраваныя на паралізацыю працы вызначаных сэрвэраў (масавыя звароты да нейкага сайту могуць перавысіць магчымасці хостынгу) ці запаўненне форуму (альбо іншых формаў для камэнтавання) лёзунгамі, зваротамі, а можа, і проста якой-небудзь лухтой. Некаторы час была папулярная практика рассылкі сацыяльнага ці палітычнага спamu, аднак, разам з камэрцыйным спамам, яна неўзабаве стала ўспрымацца нэгатыўна, а дзе-нідзе была забароненая заканаўчыца.

На цяперашні час дзейнасць актыўістаў у Сеціве можа быць падзеленая на наступныя клясы:

1. Пашук інфармацыі.

Інтэрнэт - гіганцкая звалка інфармацыі, зь якой, карыстаючыся пошукавымі сэрвісамі, можна сыштэмайзавана выцягваць карысныя звесткі. Гэта тычицца ня толькі пошуку навінаў, партнэраў ці фундатаў. Не адыходзячы ад камптара, цалкам рэальная ўсур'ёз адукавацца (зрэшты, каб напоўніць скарыстаць з гэтае магчымасці, трэба чытаць па-ангельску). Таксама распаўсюджваецца такі від дзейнасці, як онлайнавае съледзтва / дасылаванне, калі шляхам пошуку і аналізу навінаў, блогаў і аўвестак, якія могуць захоўвацца гадамі ў сеціве, можна ацэніваць разпутаць чыноўнікаў і ўстаноў, высьвяціць цікавыя сувязі і заканамернасці. Ужо неаднойчы выкарыстоўваліся спадарожнікавыя здымкі з сэрвісу

opt_level=highest
Image excluded.

GoogleMaps, каб вывесыці на чыс-
тую ваду карупцыянэраў. Напрыклад,
чыноўнік дэкляруе мізэрныя
прыбыткі, але позіркам зьверху
можна паглядзець на ягоны дом з
дварам за высокім плотам, дзе
знаходзяцца басейн, аранжарэя ды
гараж на пяць аўто.

2. Распаўсюд інфармацыі.

Калі раней распаўсюд інфарма-
цыі ўлучаў у сябе публікацыю на
сайтах ды рассылку электроннай
пошты, дык цяпер гэта цэлае мас-
тацтва. Апрача разылікаў са сферы
грамадзкіх стасункаў (дзе і калі
варта разъмасыць інфармацыю,
падаць яе як прыватнае мерка-
ваньне ў асабістым дзёньніку ці
афіцыйна), актыўсты засвойва-
юць тэхналягічныя формы падачы
інфармацыі: відэа, аўдыё, інтэрак-
тыўнае асяродзьдзе. З паказальных
прыкладаў: актыўіст з Тунісу Самі
Бэн Гарбія (Sami Ben Gharbia)
скарыстаўся паслугамі ўжо памя-
нёнага GoogleMaps і стварыў інтэ-
рактыўную мапу сваёй краіны, дзе

разъмасыцё вязыніцы і лягеры ту-
ніскага рэжыму. Навёўшы курсор на адпаведную пазнаку, атрымлі-
ваеш сьпіс палітычных зняволеных
са спасылкамі на матэрыялы
справаў, звароты, фота і відэа з
удзелам зняволеных. На момант
напісаныя матэрыялы гэты сайт
абрынуўся пад цяжарам масы зац-
ікаўленых наведнікаў. Думаю, на-
ўрад ці гэта інфармацыя выкліка-
ла б такі ж ажыятаж, калі б была
пададзеная звыклым тэкставым
съпісам.

3. Электроннае супрацоўніцтва (remote collaboration)

Гэты панятак азначае супольнае
і скардынаванае выкананьне пра-
цы людзмі, разрозненымі геаг-
рафічна, але злучанымі праз Се-
ціва. Найстарэйшы і адзін з найп-
расыцейшых сродкаў - форум, які
і да сёньня ёсьць зручным споса-
бам правядзення аблекаваньня.
Але цяпер, канечне, арсэнал
значна шырэйшы. Сэрвісы
"імгненных паведамленньняў" ды

ір-тэлефанія даюць магчымасць,
весыці перамовы ў рэальнym часе,
у тым ліку зь відэатрансляцыяй.
Безумоўна, электронне супрацоў-
ніцтва не абмяжоўваецца толькі
перамовамі ды ўзгадненьнямі.
Існуюць сродкі супольнае працы
над тэкстамі і графічнай інфар-
мацыяй. Просты і папулярны спо-
саб калектыўна працаваць над
масівам тэкстаў - wiki. Звычайна
гэта сайт, зъмест якога можа быць
у нескладаны спосаб адредагаваны
любым карыстальнікам. Пры гэ-
тым заўсёды можна прагледзець
хто, калі і якія зъмены ўнес у
текст. На такім прынцыпе працуе
буйнейшы сециўны даведнік
Wikipedia. Сродкі электроннага
супрацоўніцтва нярэдка інтэграваны
у іншыя сэрвісы. Так, наприклад,
карыстальнікі Gmail маюць
магчымасць сумеснага
рэдагавання дакумэнтаў і таблі-
цаў з дапамogaю GoogleDocs.

Працяг чытайце ў наступным
нумары "Асамблеi".

Разъясчэньне юрыдычнага адресу: ведаць як

opt_level=highest
Image excluded.

Што такое юрыдычны адрес? Якія патрабаваньні заканадаўства да разъясчэння юрыдычнага адресу грамадзкага аб'яднання (і іншых некамэрцыйных аб'яднанняў)?

У адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь "Аб грамадзкіх аб'яднаннях" юрыдычным адресам ёсьць месца знаходжанья кірунага органу.

Грамадзкае аб'яднанье мусіць мець юрыдычны адрес у нежыльм будынку (памяшканьні). Гэтыя памяшканьні могуць разъясчачца як у дзяржаўнай, камунальнай (абласной, гарадзкой, раённай), так і ў прыватнай уласнасці.

Заключэнне дамовы арэнды нежыльных памяшканьняў, што знаходзяцца ў дзяржаўнай і камунальнай уласнасці, як правіла,

ажыццяўляецца з ўзгадненнем бакоў ці шляхам правядзення аўкцыёну (конкур-

су) на продаж права заключэння дамоваў арэнды ў адпаведнасці з дзейным заканадаўствам. Аднак мясцовыя выканаўчыя распараджальныя органы могуць вызначаць асаблівасці парадку здачи ў арэнду нежыльных памяшканьняў, якія знаходзяцца ў камунальнай уласнасці адпаведнай тэрыторыі.

Абвестка пра правядзенне аўкцыёну публікуецца ў сродках масавай інфармацыі (рэспубліканскіх альбо мясцовых) на выбар арганізатора аўкцыёну не пазней, чым за 30 дзён да даты правядзення. Асоба, ахвотная паўдзельнічаць у аўкцыёне, не пазней за тэрмін, пазначаны ў паведамленні пра правядзенне аўкцыёну, мусіць выплаціць зададатак, памер якога публікуецца ў абвестцы аўкцыёну, шляхам пералічэння грашовых сродкаў на разліковы рахунак арганізатора аўкцыёну. Таксама арганізатор аўкцыёну мусіць быць пададзеная заява на ўдзел з усімі неабходнымі дакументамі.

Грамадзкае аб'яднанье можа мець юрыдычны адрес у індывидуальным (блікаваным ці аднакватэрным) жыльм доме ці яго частцы. Пры гэтым аднакватэрны жылы дом складаецца з адной кватэры, уваход у які арганізаваны з прысадзібнай тэрыторыі. У сваю чаргу, блікаваны дом - гэта жылы

дом, дзе месцяцца дзіве ці болей кватэраў, уваход у кожную з якіх знаходзіцца непасрэдна на прысадзібнай тэрыторыі. Аднак выкарыстаныне індывидуальных жыльх дамоў ці іх часткі для разъясчэння юрыдычнага адресу (выкарыстаныне не паводле прызначэння) у адпаведнасці з арт. 8 Жыллёвага кодексу Рэспублікі Беларусь адбываецца на ўзгадненіне зь мясцовымі выканаўчымі і распараджальными органамі з захаваннем правілаў горадабудаўніцтва, нормаў санітарнай гігіёны і супрацьпажарнай бясьпекі.

Выкарыстаныне ўласнікам іншых жыльх памяшканьняў (памяшканьняў, прызначаных і прыдатных для пражываньня грамадзянаў) для разъясчэння арганізацыяў і іхных арганізацыйных структураў дапушчальнае толькі пасля пераводу гэтых памяшканьняў у нежылья. Цікавым ёсьць той факт, што, забараняючы грамадзкім аб'яднанням выкарыстоўваць жылое памяшканье для разъясчэння юрыдычнага адресу, заканадаўца замацоўвае гэтае права за камэрцыйнымі арганізацыямі. У адпаведнасці з Дэкрэтам прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь ад 16 сакавіка 1999 г. №11 "Аб упарадкаванні дзяржаўнай рэгістарцыі і ліквідацыі (спынення дзейнасці) суб'ектаў гаспадараньня" (са зъмяненнямі і дапаўненнямі па стане 02.04.2007 г.) месцах знаходжаньнем прыватнага ўнітарнага

opt_level=highest
Image excluded.

прадпрыемства можа быць жылое памяшканыне (кватэра, жылы дом) фізычнай асобы - уласніка маёмасьці прыватнага ўнітарнага прадпрыемства пры ўмове, што гэтае памяшканыне належыць яму паводле права ўласнасці, а таксама са згоды ўсіх паўналетніх сяменінкаў.

Што неабходна для ўзгаднення выкарыстання індывідуальнага жылога дому не паводле прызначэння (размышчэння юрыдычнага адресу ў індывідуальным жылым доме)?

Для ўзгаднення выкарыстання аднакватэрных, блякаваных жылых дамоў ці іх частак не паводле прызначэння неабходна звязацца да выкананія і распаряджальнаага органу па месцы знаходжання індывідуальнага жылога дому. Пералік дакумэнтаў, неабходных для такога ўзгаднення, вызначаны Ўказам презыдэнта Рэспублікі Беларусь ад 16 сакавіка 2006 г. №152 "Аб зацвярджэнні пераліку адміністратыўных працэдураў, ажыццяўляных дзяржаўнымі органамі і іншымі дзяржаўнымі арганізацыямі паводле заяваў грамадзянаў" (са зъмяненнемі і дапаўненнемі па стане на 06.09.2006 г.).

У адпаведнасці з гэтым указам у мясцовы выкананічы і распаряджальны орган падаюцца:

- 1) заява;
- 2) тэхнічны пашпарт і дакумент, які пацвярджае права ўласнасці на аднакватэрны, блякаваны жылы дом ці ягоную частку;
- 3) дамавая кніга (пры ейнай наяўнасці);
- 4) пісмовая згода паўналетніх сяменінкаў уласніка аднакватэрнага, блякаванага жылога дому ці яго часткі на выкарыстанне гэтага жылога дому ці ягонай часткі не паводле прызначэння.

Працэдура ўзгаднення ажыццяўляецца мясцовымі выкананічымі і распаряджальными органамі бязплатна. Заява мусіць быць разгледжаная на працягу 15 дзён з моманту падачы, а ў выпадку за-

пыту дакумэнтаў і (ці) звестак ад іншых дзяржавных органаў, іншых арганізацый (да запытаных звестак можа належыць, напрыклад, інфарматычная органаў санітарнага пажарнага надгляду) - на працягу месяца. Рашэнне аб узгадненні выкарыстання не паводле прызначэння аднакватэрных, блякаваных жылых дамоў ці іх частак дзейнічае бестэрмінова.

Ці зьяўляеца гарантыйны ліст аб аддаванні памяшкання для размышчэння юрыдычнага адресу грамадзкага аб'яднання дакумэнтам, які пацвярджае наяўнасць такога адресу?

Гарантыйны ліст у гэтым пытанні - гэта дакумэнт, які пацвярджае толькі намер адной асобы аддаць другой асобе памяшканыне пасля ягонай дзяржаўнай рэгістрацыі.

Пасыль рэгістрацыі грамадзкія аб'яднанні часта забываюць пра неабходнасць заключэння грамадзянска-прававых дамоваў (дамовы арэнды, бязплатнага карыстання), што пацвярджаюць перадачу ў часовае валоданьне і карыстаньне ці ў часовае карыстаньне будынку альбо пабудовы (часткі будынку альбо пабудовы), здавальняючыся гарантыйным лістом. Аднак гарантыйны ліст пацвярджае наяўнасць юрыдычнага адресу толькі на стадіі рэгістрацыі.

Апроч таго, неабходна памятаць, што дамова арэнды абавязкова мусіць быць заключаная ў пісмовой форме шляхам складання аднаго дакумэнту, падпісанага бакамі. Дамова бязплатнага карыстання, згодна заканадаўству, можа быць заключаная як у пісмовой, так і ў вуснай форме. Аднак рэкамэндуем вам заключаць такую дамову ў пісмовой форме, напрыклад, для таго, каб пры праверцы вашай арганізацыі органам рэгістрацыі вы пазьбеглі

проблемаў пры пацверджанні opt_level=highest
Image excluded.

ны

на сці
юрыдычнага
адрасу. Таксама
орган рэгістрацыі ў вы-
падку зъмянення ў дапаў-
нення ў Статут у сувязі са
зъменай юрыдычнага адресу пат-
рабуе падачы такой дамовы.

У якіх выпадках неабходна заключаць дамову арэнды, а ў якіх дамову бязплатнага карыстання?

Памяшканыні, якія знаходзяцца ў рэспубліканскай і камунальнай уласнасці, могуць быць зданы ў арэнду. У бязплатнага карыстання пазначаны памяшканыні дающы арганізацыям, вызначанымі заканадаўствам. Так, на сёньняшні дзень, згодна Ўказу прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь ад 30 верасня 2002 г. № 495 "Аб удасканаленіі парадку вызначэння памераў арэндной платы і перадачы ў бязплатнага карыстання грамадзкіх, адміністратыўных і пераабсталяваных вытворчых будынкаў, пабудоваў і памяшканняў, якія знаходзяцца ў дзяржаўнай уласнасці" (са зъмяненнямі і дапаўненнямі па стане на 29.01.2007), пазначаны памяшканыні могуць быць аддадзены ў бязплатнага карыстання грамадзкім дзіцячым і моладзевым спартовым арганізацыям, якія дзейнічаюць выключна за лік добрахвотных ахвяраванняў,

з паняткам "месцазнаходжанье кіроўнага органу", лягічна меркаваць, што памяшканыне мусіць быць прыдатнае для правядзенныя паседжанняў кіроўнага органу.

Ці могуць некалькі грамадзкіх аб'яднанняў разъмішчацца на адным юрыдычным адрасе?

Рэж
унёскаў і
унёскаў бацькоў
пад мэтадычным кіраў-
ніцтвам і контролем ад-
паведных мясцовых выка-
наўчых і распараджальных
органоў.

Памяшканыні прыватнай улас-
насці могуць быць аддадзеныя
грамадzkім аб'яднанням як на
ўмовах арэнды, так і на ўмовах
бязвыплатнага карыстання, у за-
лежнасці ад дамоўленасцяў, да-
сягнутых з уласнікам.

Якія існуюць патрабаваныні пра мінімальную плошчу памяшканья пад юрыдычны адрас?

Заканадаўства Рэспублікі Беларусь не змяшчае патрабаваныні пра мінімальную плошчу памяшканья под юрыдычны адрас, роўна як і патрабаваныні ў абавязковай наяўнасці вокнаў, тэлефона і г. д. Аднак зыходзячы з таго,

што ў заканадаўстве паня-
так "юрыдычны адрас" атаясамл-
іваецца

Заканадаўства не забараняе разъмішчэнне некалькіх грамадzkіх аб'яднанняў на адным юрыдычным адрасе. Як прыклад адвартонага можна прывесці заканадаўства аб суб'ектах гаспадарання, фондах. Дэкрэт презыдэнта Рэспублікі Беларусь ад 16 сакавіка 1999 г. №11 "Аб упрадка-
ванні дзяржаўнай рэгістрацыі і

ліквідацыі (спынення дзея-
насці) суб'ектаў гаспадарання" (са зъміненнямі і дапаўненнямі па стане на 02.04.2007 г.), Указ презыдэнта Рэспублікі Беларусь ад 1 ліпеня 2005 г. №302 "Аб некаторых мерах па ўпрадкаванні дзея-
насці фондаў" (гэтыя нарматыў-
ныя акты не распаўсюдживаюцца на
грамадzkія аб'яднанні) наўпрос-
тава забараняюць разъмішчэнне на
адным юрыдычным адрасе кам-
эрцыйных і некамэрцыйных арганізацый, прызнаючы гэта пад-
ставай для адмовы ў рэгістрацыі.

Ці неабходна паведамляць органу рэгістрацыі аб зъміненіні юрыдычна- га адрасу грамадзкага аб'яднання?

У адпаведнасці з арт. 24 Закону Рэспублікі Беларусь "Аб грамадzkіх аб'яднаннях" грамадзкае аб'яднанне абавязанае ў выпадку зъмінення юрыдычнага адрасу ў месячны тэрмін падаць у адпаведны орган рэгістрацыі ўсе да-
кументы, неабходныя для дзяржаўнай рэгістрацыі зъміненняў і (ци) дапаўненняў, унесеных у Статут. Такім чынам, у адпаведнасці з нормамі заканадаўства, калі грамадзкае аб'яднанне спыніла дамоўныя стасункі на пазна-

чаным у Статуте юрыдычным адрасе, то на працягу месяца яму не-
абходна знайсьці новы і ўнесьці
адпаведныя зъмены ў Статут. Для
ўнясеньня пазначаных зъменен-
няў у орган рэгістрацыі падаюць:

1) заяву пра дзяржаўную рэгістрацыю зъміненняў, унесеных у статут аб'яднання, падпісаную ня менш чым трыма сябрамі кіроўнага органу аб'яднання, паводле ўсталяванай формы (форму заявы вы можаце знайсьці на сайце Фонду разьвіцця прававых тэхналёгій <http://www.lawtrend.org/ru/content/nko/docum> альбо на сайце Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь http://minjust.by/ru/site_menu/about/struktura/obschestv/registr);

2) пратакол паседжання органу, правамоцнага ўносіць зъмены ў статут аб'яднання (пратакол кіроўнага органу);

3) арыгінал статуту аб'яднання;

4) статут аб'яднання з унесенымі ў яго зъменамі (новая рэдакцыя) у двух асбоніках;

5) дакумэнт банку, які пацвярджае аплату рэгістрацынага збору (не падаецца мясцовым, рэспубліканскім моладзевым і дзіцячымі аб'яднаннямі, аб'яднаннямі вэтэранаў ВАВ);

6) дакумэнт, які пацвярджае паўнамоцтвы сябра аб'яднання рэпрэзэнтаваць інтарэсы аб'яднання ў працэсе дзяржаўнай рэгістрацыі зъменаў, унесеных у статут аб'яднання (дастаткова адлюстраваныя гэтага пытання ў пратаколы, дзе прымаецца рашэнне аб унясеньні зъменаў і дапаўненняў у Статут);

7) дакумэнт, які пацвярджае права на разъмішчэнне кіроўнага органу на новым адрасе.

Неабходна памятаць, што ў адпаведнасці з Кодэксам аб адміністратыўных правапарушэннях Рэспублікі Беларусь (арт. 23.19) непадача службовай асобай ва ўсталяваны тэрмін органу рэгістрацыі інфармацыі пра зъмену юрыдычнага адрасу цягне спаганяньне штрафу ў памеры ад 10 да 20 базавых велічыніяў.

opt_level=highest
Image excluded.

Ці мающа ў грамадzkіх аб'яднаньнях ільготы па арэнднай плаце?

У адпаведнасці з Указам прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь ад 30 верасня 2002 г. №495 "Аб удасканаленіні парадку вызначэнья памераў арэнднай платы і перадачы ў бязвыплатнае карыстаньне грамадzkіх, адміністрацыйных і пераабсталяваных вытворчых будынкаў, пабудоваў і памяшканьняў, якія знаходзяцца ў дзяржаўнай уласнасці" (са зъяненінемі і дапаўненінемі па стане на 29.01.2007) для грамадzkіх аб'яднаньняў, якія арэндуюць памяшканье плошчай да 75 кв. м, вызначаеца заніжаны каэфіцыент 0,1 да базавай стаўкі арэнднай платы. Плошча, якая перавышае 75 кв. м, аплачваеца без ужыванья каэфіцыента, за выключэннем памяшканьняў, што выкарстоўваюцца непасрэдна для арганізацыяў дзіцячых і юнацкіх спартовых сэкцыяў і групаў, дзіцячых тэатраў, студыяў, танцевальных, літаратурна-мастацкіх калектываў, для якіх ільгота распаўсюджваецца на ўсе арэндаваныя плошчы. Для грамадzkіх аб'яднаньняў, што арэндуюць памяшканьні камунальнай уласнасці, паніжальны каэфіцыенты ўсталёўваюцца рапшэніямі абл(Мінгар)выканкамаў у залежнасці ад віду дзеянасці.

Шырокую вядомасць сярод грамадzkіх аб'яднаньняў атрымаў Указ прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь ад 23 кастрычніка 2007 г. №533, якім уносяцца зъяненіні і дапаўненіні ў вышэйпазначаны ўказ прэзыдэнта №495. Гэтым указам, у прыватнасці, усталёўваецца, што паніжальны каэфіцыент да базавых ставак арэнднай платы ў памеры 0,1 прымяняльны да плошчаў, якія арэндуюцца:

- некамэрцыйнымі арганізацыямі, створанымі ў мэтах ажыццяўлення гуманітарнай дзейнасці на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, да 75 кв. м арэндаванай плошчы. Плошча, якая перавышае 75 кв. м, аплачваеца без ужыванья паніжальнага каэфіцыента;

- некамэрцыйнымі арганізацыямі, што не ажыццяўляюць прадпрымальніцкай дзейнасці, для арганізацыі дзіцячых і юнацкіх спартовых сэкцыяў і групаў, дзіцячых тэатраў, студыяў, танцевальных, літаратурна-мастацкіх калектываў.

Паніжальны каэфіцыент памерам 0,1 усталяваны таксама для арганізацыяў пры колькасці працоўных інвалідаў на арэндных плошчах 50% і болей ад сярэднесыпісавай колькасці працоўных.

Указ прадпісвае арэндадаўцам

памяшканьняў дзяржаўнай уласнасці ў шасцімесячны тэрмін пасля яго падпісання прывесыі ў апаведнасці з ім дамовы арэнды ў частцы памераў узаемнай арэнднай платы. Аднак звязтаем увагу на тое, што палажэнне аб зъяненіні суб'ектаў, на якія будзе распаўсюджвацца норма аб ужываньні паніжальных каэфіцыентаў да базавай стаўкі арэнднай платы, робіцца правамоцным толькі 24 красавіка 2008 году. Адпаведна, зъмененны палажэнны дамоваў арэнды ў частцы памераў збіранай арэнднай платы мусіць уступаць у сілу не раней за 24.04.2008 году.

На сённяня ў заканадаўстве Рэспублікі Беларусь адсутнічае панятак "гуманітарная дзейнасць", у сувязі з чым падаеща складаным вызначаць, да якіх жа менавіта некамэрцыйных арганізацыяў будзе прымяняцца пазначаны паніжальны каэфіцыент. У апошні час усім грамадzkім аб'яднаньням, што заключылі дамову арэнды зь Дзяржаўнай установай "Галоўнае гаспадарчае ўпраўленне" былі разасланыя лісты, у адпаведнасці зь якімі для атрыманьня ільготы па арэнднай плаце неабходна падаць пацверджанье ад Дэпартамэнту па гуманітарнай дзейнасці Ўпраўлення па справах прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь.

Неправительственные организации: правовые подходы, международный опыт: сборник статей/Инновационный Фонд Правовых технологий; сост. Е. Тонкачева, Ю. Чaucов, Г. Черепок.- Мин.: Медисонт, 2006.-364 с.

У дадзеным зборніку прадстаўленыя публікацыі па розных аспектах права-вога рэгуляваньня некамэрцыйных арганізацый. Мэта зборніка - азнаёміць зацікаўленых асабаў з замежным вопытам, сучаснымі падыходамі і прыкладамі рэфарма-ваньня некамэрцыйнага заканадаўства, садзейніцачу разъвіццю беларускага некамэрцыйнага права. Выданьне арыентаванае на распрацоўшчыкаў законапраектаў, парламэнтароў, навукоўцаў, юрыстаў-практыкаў, выкладчыкаў і студэнтаў юрыдычных факультэтаў, а таксама для кіраўнікоў і чальцоў грамадzkіх аб'яднаньняў.

У кампіляцыю ўвайшлі артыкулы і матэрыялы, падрыхтаваныя ў розныя часы Міжнародным Цэнтрам Некамэрцыйнага права і ласкава прадастаўленыя ім для публікацыі ў Беларусі Інавацыйнаму Фонду прававых тэхналёгіяў.

Мировые политические идеологии: классика и современность/В.В.Ровдо, В.Ю.Чернов, А.Н.Казакевич; под общ. ред. В.Ю.Чернова.- Минск: Тонпик, 2007 - 272 с.

Гэтая кніга зьяўляецца першым у нашай краіне выданьнем, прысьвечаным выкладанью асноваў палітычных ідэалёгій у гістарычных і сучасных формах. Яна ўлучае 41 урэзку з пашыраным цытаваньнем з клясычнай і найноўшай навуковай літаратуры, альтэрнатыўнымі падыходамі, інтэрпрэтацыямі, камэнтарамі і ілюстратыўнымі прыкладамі. Пасыль кожнай тэарэтычнай тэмы вынікае съцісле апісаньне сцэнару правядзен'ня практычнага занятку.

Дапаможнік будзе карысным выкладчыкам, настаўнікам, аспірантам, студэнтам і шырокага кола чытачоў, што цікавяцца ідэалягічнымі проблемамі сучаснасці.

Вклад молодежных организаций в становление гражданского общества в Беларуси / Фонд имени Фридриха Эберта. - М., 2006- 104 с.

Прэзентаваныя кропкі гледжан'ня аўтараў пра магчымасці ўдзелу беларускай моладзі ў разъвіцці грамадзянскай супольнасці. Раскрываюцца паняткі "грамадзянская супольнасць", "групы інтарэсаў", "трэці сэктар", прапаноўваецца тыпалёгія беларускіх НДА, якасны і колькасны аналіз разъвіцця і стану грамадзянскай супольнасці і групаў інтарэсаў у Беларусі, апісваюцца асноўныя этапы разъвіцця маладзёвага трэцяга сэктару, прававыя аспекты дзейнасці маладзёвых і дзіцячых арганізацый у Рэспубліцы Беларусь, заканадаўчая база, што ляжыць у падмурку дзяржаўнай маладзёвай палітыкі, асаблівасці яе рэалізацыі. Аналізуецца ўнутраны патэнцыял маладзёвых грамадzkіх арганізацый, структура і мэханізмы яго рэалізацыі, разглядаюцца магчымыя перспектывы разъвіцця маладзёвага беларускага трэцяга сэктару.

Адрасаваная прадстаўнікам маладзёвых грамадzkіх арганізацый, а таксама ўсім неабыкавым да лёсу беларускай моладзі.

Межкультурное кафе: методическое "меню" для лидеров учебных кружков/Авт.-сост. А. Величко, С.Слобода.- Минск: Новое знание, 2007.-112с.: Ил.

Дадзены дапаможнік - вынік шматгадовай аўтарскай працы па падрыхтоўцы лідэраў начвучальных гурткоў. Ён змяшчае разнастайныя мэтады знаёмства і стварэння атмасфэры, уваходжання ў тэму і працы над ёй, правядзен'ня дыскусіі і працы з тэкстам, інтэрактыўная гульня, "энэрджайзэры" і "айсбрэйкеры". Дадаткі ўлучаюць матэрыялы для капіявання, неабходныя дял правядзен'ня апісальных мэтодыкаў. Кніга напісаная жывой і даступнай мовай.

Яна дапаможа лідэрам навучальных гурткоў надаць сустрэчам гуртка цэласнасць і настроіць ягоных удзельнікаў на захапляльную камунікацыю.

Для лідэраў вучэбных гурткоў, а таксама настаўнікаў, выкладчыкаў, адмыслоўцаў сферы нефармальнай адукацыі, актыўістаў грамадzkіх арганізацый, што выкарыстоўваюць альбо плянуюць выкарыстаць у сваёй дзейнасці такую форму нефармальнай адукацыі, як навучальны гурток.

Падрыхтавала І.Белая

opt_level=highest
Image excluded.